Trends & Ontwikkelingen, Wensen & Behoeften, Harderwijk

Inhoud

1 Introductie 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Doel 5
1.3 Leeswijzer 5
2 Natuurlijke alliantie 6
2.1 Groen, Natuur, Landschap en Biodiversiteit 6
2.1.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 6
2.1.2 Trends 7
2.1.3 Ontwikkeling 7
2.2 Water en Klimaatadaptatie 9
2.2.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 9
2.2.2 Trends 9
2.2.3 Ontwikkeling 9
2.2.4 Wensen en behoeften 10
2.3 Erfgoed 12
2.3.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 12
2.3.2 Trends 12
2.3.3 Ontwikkeling 13
2.3.4 Wensen en behoeften 13
3 Alliantie bouw en infrastructuur 14
3.1 Openbare Ruimte/publieke ruimte 14
3.1.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 14
3.1.2 Trends 14
3.1.3 Ontwikkeling 14
3.1.4 Wensen en behoeften 14
3.2 Gebouwde Omgeving 15
3.2.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 15
3.2.2 Trends 15
3.2.3 Ontwikkelingen 17
3.2.4 Wensen en behoeften 17
3.3 Agrarisch gebied 18
3.3.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 18
3.3.2 Trends 18
3.3.3 Ontwikkeling 18

3.3.4 Wensen en behoeften 19
3.4 Mobiliteit 20
3.4.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 20
3.4.2 Trends 20
3.4.3 Ontwikkeling 20
3.4.4 Wensen en behoeften 21
3.5 Wonen 23
3.5.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 23
3.5.2 Trends 23
3.5.3 Ontwikkeling 25
3.6 Duurzaamheid 27
3.6.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 27
3.6.2 Trends 27
3.6.3 Ontwikkeling 27
3.6.4 Wensen en behoeften 28
3.7 Milieu 29
3.7.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 29
3.7.2 Omgevingswet 29
3.7.3 Trends 29
3.7.4 Ontwikkelingen 31
3.8 Economisch netwerk / bedrijvigheid 33
3.8.1 Trends 33
3.8.2 Ontwikkeling 33
3.8.3 Wensen en behoeften 33
3.9 Detailhandel 34
3.9.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 34
3.9.2 Trends 34
3.9.3 Ontwikkeling 35
3.9.4 Wensen en behoeften 35
3.10 Kantoren 36
3.10.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 36
3.10.2 Trends 36
3.10.3 Ontwikkeling 36
3.11 Recreatie & Toerisme 38
3.11.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 38
3.11.2 Trends 38
3.11.3 Ontwikkeling 38
3.11.4 Wensen 39

4 Alliantie van mens en maatschappij 39
4.1.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 39
4.1.2 Trends 39
4.2 Gezondheid 41
4.2.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 41
4.2.2 Trends 41
4.2.3 Ontwikkeling 42
4.2.4 Wensen en behoeften 42
4.3 Sport 43
4.3.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 43
4.3.2 Trends 43
4.3.3 Ontwikkeling 43
4.3.4 Wensen en behoeften 44
4.4 Onderwijs 45
4.4.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 45
4.4.2 Trends 45
4.4.3 Ontwikkeling 46
4.4.4 Wensen en behoeften 46
4.5 Kunst & Cultuur 47
4.5.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 47
4.5.2 Trends 47
4.5.3 Ontwikkelingen 47
4.5.4 Wensen en behoeften 48
4.6 Werk en inkomen 49
4.6.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 49
4.6.2 Trends 49
4.7 Welzijn & Zorg 50
4.7.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 50
4.7.2 Trends 50
4.7.3 Wensen en behoeften 52
4.8 Veiligheid 53
4.8.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas) 53
4.8.2 Trends 53
4.8.3 Wensen en behoeften 61

1 Introductie

1.1 Aanleiding

In 2012 heeft de gemeenteraad de Structuurvisie Harderwijk 2031 vastgesteld. Een integraal document met daarin een viertal ontwikkelsporen: de zorgzame stad, de aantrekkelijke stad, de ondernemende stad en de verbindende stad. Deze visie wordt nu opgevolgd door de Omgevingsvisie Harderwijk. Deels omdat de structuurvisie geactualiseerd moet worden maar ook omdat met de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet op 1 juli 2022, onze rijksoverheid gemeenten verplicht om een Omgevingsvisie op te stellen.

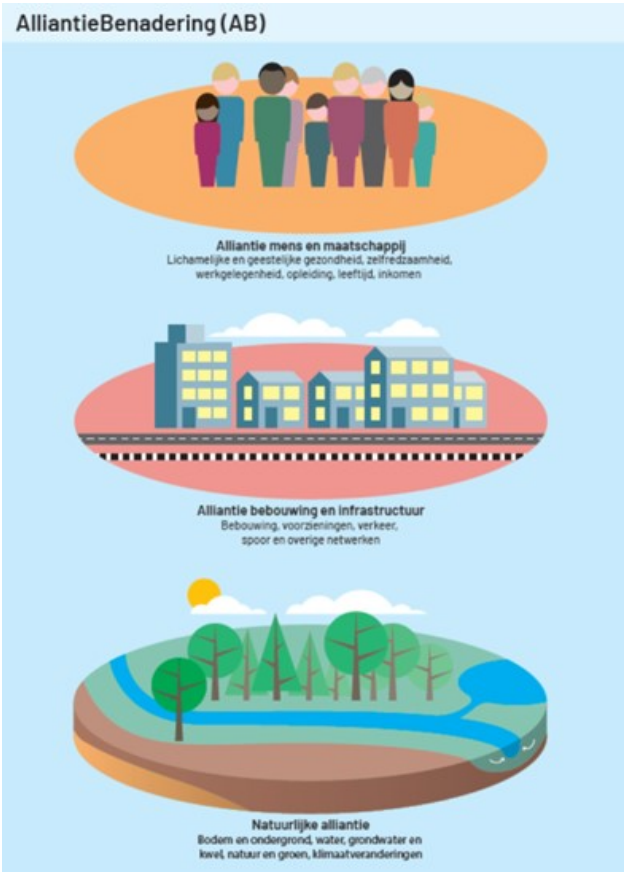
We gaan de Harderwijkse omgevingsvisie gebruiken voor de hoofdlijnen van het beleid voor de fysieke leefomgeving. Het is een startpunt voor gemeentelijke initiatieven, en vormt een afwegingskader om initiatieven van burgers, organisaties en andere partijen te beoordelen. Dit laatste gebeurt meestal via een omgevingsplan.

1.2 Doel

Dit document is onderdeel van het proces om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie voor Harderwijk. Het betreft een inventarisatie en analyse van trends en ontwikkelingen in de gemeente Harderwijk (Harderwijk en Hierden). De trends en ontwikkelingen zijn in het 2e halfjaar van 2020 besproken met en geverifieerd bij zogenaamde sleutelfiguren in 25 themagesprekken. Sleutelfiguren zijn mensen uit de Harderwijkse samenleving die enerzijds beroepsmatig en anderzijds als vrijwilliger werkzaam zijn in of voor de Harderwijker samenleving. Ook door hen geuite wensen en behoeften zijn opgenomen. Daarnaast is informatie uit de Trendrapportage 2020 Harderwijk overgenomen.

In de niet-limitatieve opsomming van sectorale beleidsterreinen is getracht voor zo'n 25 thema's te beschrijven welke trends waarneembaar zijn en welke ontwikkelingen, al dan niet door de gemeente geregisseerd, gaande zijn. Deze opsomming is met beleidsambtenaren getoetst bij (semi-) professionals van instellingen, organisaties, inwoners en het bedrijfsleven in de Harderwijks/Hierdense samenleving.

De thema's komen een voor een aan bod gerangschikt naar 3 allianties. Een alliantie moet worden gezien als vanzelfsprekende netwerken van mensen en organisaties die een zekere verwantschap hebben. We onderscheiden daarin 3 allianties: de natuurlijke alliantie, de alliantie van gebouwen en infrastructuur en de alliantie van mens en maatschappij.

1.3 Leeswijzer

Deze indeling komt voort uit het principe dat de natuurlijke alliantie die thema's betreffen waar we het als mens mee moeten doen, met andere woorden zaken als bodem, water, natuur en water maar ook bijvoorbeeld het klimaat (hoofdstuk 1). De alliantie van mens en maatschappij betreffen de behoeften van de samenleving. Met andere woorden wat

is er nodig voor het goed, zo optimaal mogelijk, functioneren van de samenleving (hoofdstuk 2) en ten slotte is de alliantie voor gebouwen en infrastructuur datgene wat we in de fysieke omgeving hebben aangelegd, gebouwd om in die behoefte te voorzien (hoofdstuk 3).

Ieder hoofdstuk kent een aantal thema's waarbij trends, ontwikkelingen en wensen & behoeften zijn beschreven. Deze laatsten zijn ongenuanceerd genoteerd en zijn soms van strategische of tactische aard maar soms ook heel basaal en operationeel.

Een trend is het best te omschrijven als een waarneembare koers waarmee een bepaalde markt of sector zich ontwikkelt. Een korte, universeel geldende definitie bestaat helaas niet echt. Wel wordt algemeen aanvaard dat de trend ergens tussen de rage en de evolutie hangt. Trends komen in alle markten en maatschappijen voor en hebben één belangrijke eigenschap gemeen: ze laten sporen na in de maatschappij. Dat lijkt dus het eerste belangrijke criterium te zijn voor de term 'trend'. (Bron 24 juni 2020: https://bloeise.nl/bloeise/). Simpel gesteld heb je het over een trend als het de samenleving overkomt. Met andere woorden: we hebben er weinig grip op.

Een ontwikkeling is een algemene tendens, het verloop van bepaalde grootheden of activiteiten (bijvoorbeeld: een economische ontwikkeling). Maar ook de activiteiten die ten doel hebben een bestaande situatie te veranderen in een nieuwe situatie. Voor de omgevingsvisie spreken we over een ontwikkeling als een individu, organisatie, overheid actief probeert een bestaande situatie te veranderen door daar actief op te sturen. Met andere woorden door middel van activiteiten, maatregelen, subsidies wordt geprobeerd een verandering te bewerkstelligen. Voor de omgevingsvisie is het belangrijke verschil met een trend dat we er voor kunnen kiezen ermee te stoppen.

2 Natuurlijke alliantie

De natuurlijke alliantie betreft het domein met fysieke aspecten die van oorsprong aanwezig zijn en slechts langzaam in de tijd veranderen soms onder invloed van ingrepen door de mens. Het gaat over wat de aarde ons gegeven heeft: bodem, water, natuur en groen, klimaat; etc. In ons land is van de oorspronkelijke natuurlijke omgeving weinig over. Het meeste is vroeg of laat door de mens in cultuur gebracht. Ook de in vroegere tijden in cultuur gebrachte gronden is vaak uiterst waardevol voor het heden omdat we als mens soms de verbinding met die oorsprong zijn kwijtgeraakt.

2.1 Groen, Natuur, Landschap en Biodiversiteit

2.1.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- PDOK, provincie en gemeentelijke bestanden (BGT)
- Gemeentelijke database bomen, beschermde bomen en vergunningsplichtige bomen
- Analysekaart 1: interpretatie huidig beleid - op luchtfoto = gemeentelijk beleid
- Beleidskaart gemeente met hoofdstructuur, natuurgebieden en verbindingszones
- Beleidskaart gemeente plus omringende gemeenten inclusief provincie en rijksbeleid

2.1.2 Trends

- Een groot deel van de gemeentegrond is Natura2000 gebied (Veluwe&Veluwerandmeren). De kwetsbare natuur van de Veluwe staat onder grote druk van stikstofdeposities.
- Toeristische druk neemt toe op kwetsbare natuur.
- Waren tot voor kort extravagante tuinen met veel vreemde materialen en exotische planten van over de hele wereld nog hip, nu, in tijden van relatieve schaarste, wordt dat plots de eetbare tuin. We gaan terug naar puur, functioneel, liefst eetbaar, en met gebruik van lokale materialen. Van het ene uiterste in het andere.
- De afgelopen decennia zagen we juist een trend om de tuinen in te zetten als verlengstuk van de woning, met uitbouwen, grote terrassen, bergingen, overkappingen en tuinhuisjes. Het gevolg was relatief veel verharding en weinig ruimte voor groen. De laatste paar jaar lijkt de trend om de tuin weer meer te gaan vergroenen, vooral vanuit de zorg om de terugloop van de biodiversiteit
- De trend van de afgelopen decennia is een achteruitgang van de biodiversiteit in alle openbare ruimte en landschappen.
- Invasieve exoten vormen een grote bedreiging voor inheemse soorten. Inmiddels worden exoten gesignaleerd, maar van intensieve bestrijding is nog geen sprake.
- Er is een trend waarbij ruimte schaars is en steeds multifunctioneler gebruikt moet worden. Daardoor staat meer druk op natuurgebieden omdat deze gezien worden als “ruimte”.
- Door een hoog nutriëntengehalten in de Veluwerandmeren in combinatie met ecologische factoren moet rekening gehouden worden met een omslag van helder naar troebel oppervlaktewater.

2.1.3 Ontwikkeling

Met het concept ‘Samen kleuren we de stad’ hebben we in Harderwijk gezien dat mensen bereid zijn en het zelfs leuk vinden om het groen in hun omgeving te beheren en kleur te geven. Samen kleuren we de Stad kent 5 thema's

- burger en bedrijfsinitiatieven en sponsoring
- natuurlijk duurzaam
- eenvoud en differentiatie
- social return
- gezondheid en vitaliteit

In Harderwijk proberen we variatie in plant- en diersoorten te realiseren door het Harderwijks natuurnetwerk te ontwikkelen. De gemeente stimuleert de biodiversiteit op drie manieren:

- door de leefgebieden voor flora en fauna te vergroten,
- door de leefgebieden onderling te verbinden en
- door het versterken van de kwaliteit in de gebieden
- door ecologisch groenbeheer. Door bijvoorbeeld grasbermen ecologisch te beheren ontstaan bloemrijke bermen waar vlinders en bijen voedsel en een schuilplaats vinden.
- Stadsmoestuinen: Bewoners hebben ongeveer 190 buurtinitiatieven gestart, 130 geveltuintjes en 35 buurtmoestuinen aangelegd.
- Groen wordt van begin af aan meegenomen in gebiedsontwikkeling
- Straat van de toekomst (een nieuwe werkwijze met een geïntegreerde aanpak bij groot onderhoud/reconstructie van bestaande straten en wegen)

Het groenbeheer staat echter ook onder druk door:

- Het stopzetten van het programma Samen kleuren we de stad
- Afnemend gemeentebudget waardoor adoptiebeheer noodzakelijk is/wordt.

- Meer overlaten aan de burgers

2.2 Water en Klimaatadaptatie

2.2.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Klimaatatlas waterschap Vallei en Veluwe
- Klimaatatlas waterschap Vallei en Veluwe, gemeentelijke kaarten T=10, T=100
  Combikaart met wonen / ouderen -> mens en maatschappij Relevante kaders
- Zie beleidsdatabank (ZAP, BRP en waterplan)
- Nationaal Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- Regionaal Adaptatieplan Klimaatverandering
- Waterschap: Blauwe Omgevingsvisie (BOVI) en Blauwe Omgevingsplan (BOP; vaststelling medio 2020).

2.2.2 Trends

Het klimaat verandert en dat heeft veel gevolgen:

- de gemiddelde jaartemperatuur in het gebied Vallei&Veluwe is de afgelopen eeuw sneller gestegen dan wereldwijd;
- Er worden meer zeer warme dagen/nachten en minder vorstdagen verwacht. Vaker hittegolven die langer kunnen aanhouden. Daardoor meer opwarming van het stedelijk gebied dat 's nachts maar langzaam afkoelt. Hittestress in stedelijk gebied (hitte eiland effect);
- Meer regenval vooral in winterhalfjaar;
- Meer extreme droogte afgewisseld met extreme regenbuien vooral in zomerhalfjaar;
- Droogte in combinatie met hitte kan leiden tot verslechtering van de kwaliteit van het oppervlaktewater terwijl de behoefte aan recreatie in/op/langs oppervlaktewater toeneemt;
- Een toenemende onbalans tussen seizoenen: neerslagoverschot t.o.v. neerslagtekort en een toenemende onbalans tussen vraag en beschikbaarheid van schoon zoetwater (drink- en irrigatiewater).

De risico's voor de gebouwde omgeving op schade bij de verschillende thema's zijn samenvattend:

- Hitte kan leiden tot ongezonde opwarming in gebouwen en stress: meer zieken, ziekenhuisopnamen, sterfgevallen en verminderde arbeidsprestatie/toename arbeidsverzuim.
- Droogte kan leiden tot schade aan funderingen van gebouwen en infrastructuur en schade aan bomen en groenvoorzieningen. Maar ook toenemend risico op knelpunten in de drinkwatervoorziening en oncontroleerbare grote natuurbranden.
- Wateroverlast als gevolg van extreme buien kan leiden tot schade aan gebouwen en infrastructuur (directe en indirecte schade) en tot uitval van delen van vitale en kwetsbare functies, zoals energie, telecom, IT-voorzieningen, hoofdinfrastructuur.
- Overstromingen kunnen landelijk leiden tot sterftegevallen, schade aan gebouwen en infrastructuur en tot uitval van vitale en kwetsbare functies. Door de gunstige ligging van Harderwijk op zogenaamde hoge gronden is in Harderwijk het risico klein.

2.2.3 Ontwikkeling

- De gemeente werkt samen met ketenpartners aan klimaatadaptief beleid. Dat betekent het vergroten van de sponswerking van het stedelijk gebied: minder verharding, meer groen met waterbergingscapaciteit en infiltratiemogelijkheden. Groene daken en gevels waar mogelijk toepassen. Een uitwerking daarvan is het project 'Straat van de toekomst'.
- Nationaal bestuursakkoord Water (2011 en 2018):

1. Samenwerking binnen watersysteem en waterketen om de kosten voor het waterbeheer beheersbaar te houden (beperken lastenstijging door vervangingsgolf naoorlogse rioolstelsels en klimaatverandering)
2. De kansen van de informatiesamenleving
   De samenleving verandert snel onder invloed van technologie en digitalisering. Digitalisering is de belangrijkste bron van groei, innovatie en nieuwe bedrijvigheid. In de informatiesamenleving ontstaan nieuwe kansen, ook voor de watersector. Sturen met data en technologieën maakt het makkelijker om meer samen te werken en integraal te werken. We ontwikkelen een gezamenlijke visie en aanpak om de kansen van de informatiesamenleving beter te benutten.
3. De risico's van digitale dreigingen
   Tegenover de kansen van digitalisering staan bedreigingen, bijvoorbeeld op het gebied van cybersecurity. Cybercrime, cyberspionage en cybersabotage kunnen watersystemen (sluizen, gemalen, e.d.) en processen verstoren, met grote gevolgen voor de volksgezondheid, veiligheid en economie. Deze digitale bedreigingen vragen van de waterpartners om een gezamenlijke aanpak en inspanning.
4. Het succes van regionale samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven
   Gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven werken in heel Nederland – verspreid over 49 regio's – samen aan het regionale waterbeheer. Door kennis te delen, taken gezamenlijk uit te voeren en investeringen op elkaar af te stemmen, zijn al veel doelstellingen uit het BAW gerealiseerd. Nu gaan we volgende stappen zetten om het waterbeheer verder te professionaliseren en om de personele kwetsbaarheid van onze organisaties te verminderen
5. Implementatie van de Omgevingswet in de waterketen
   In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De nieuwe wet biedt de waterpartners kansen – dankzij verdere versterking van de samenwerking - om meer regionaal maatwerk te leveren. De consequenties van de Omgevingswet voor het stedelijk waterbeheer en de drinkwatersector zijn groot. Gezamenlijk willen we zorgen voor een goede implementatie van de wet en de regionale afstemming daarover.

- Lokaal hitte plan opstellen i.s.m. GGD.
- Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie
- Gidsprincipes klimaatrobuuste inrichting;
- Project: Staat van de toekomst.

2.2.4 Wensen en behoeften

- Naast materiële en economische schade, kan het vóórkomen van bijvoorbeeld wateroverlast, overstromingen en natuurbranden, ook leiden tot emotionele schade en een gevoel van onveiligheid.
- Klimaatadaptief bouwen en inrichten biedt ook een kans om van gebieden aantrekkelijke leef- en vestigingslocaties te maken met meer groen en ruimte voor water in de bebouwde omgeving en voor meer innovatieve bouwvormen. Hiermee worden ook andere doelen dan klimaatadaptatie gediend, zoals een gezonde en veilige leefomgeving, biodiversiteit en het verhogen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.
- Een veelgebruikte strategie bij klimaatadaptatie is het benutten van relevante fysieke veranderingen in de leefomgeving om concrete maatregelen te nemen (meekoppelen). Dat kan met klimaatadaptief bouwen en inrichten.
- Groene daken en gevels waar mogelijk toepassen.

- Koppel de opgave voor klimaatadaptatie aan warmtetransitie.
- Visie op de ondergrond en de bodem.
- Zorg voor zichtbare voorbeeldprojecten.
- Waterbelasting in stedelijk gebied als oplossing voor het tegengaan van de verstening.
- Natuurinclusief bouwen.
- Claim bij iedere ontwikkeling een te bepalen percentage voor groen/blauwe structuren.
- Grenzen stellen aan verbruik van bijvoorbeeld drink- en grondwater.
- Niet meer afvoeren als landelijk gemiddelde als norm.
- Natuurlijke bodem- en watersysteem hanteren als leidend principe.
- Zorg voor ambassadeurs voor klimaatadaptatie,
- Koeleilanden.

2.3 Erfgoed

2.3.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Onderzoek stadsgenese (is voor stad niet weergegeven op geomorfologische kaart) - bron GrondRR en geoinspiratie
- AHN3 (PDOK) 5 meter raster voor gehele gemeente,DTM
- RCE archeologische monumenten
- Gemeentelijke beleidskaart
- topotijdreis - jaartallen af te stemmen met geneseproject
- Cultuurhistorische waardenkaart beleid gemeente
- Geoweb monumentale panden gemeente
- Gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart

2.3.2 Trends

- De aanwezigheid van erfgoedwaarden (gebouwde, maar ook landschapsstructuren) zijn een steeds belangrijkere voorwaarde om als stad aantrekkelijk te zijn om te wonen, te werken en te bezoeken. Deze trend blijkt ook uit diverse onderzoeken waaruit bijvoorbeeld blijkt dat gemeenten met een historisch centrum aantrekkelijker worden gevonden en dat de huizenprijzen hoger zijn naarmate deze dichter bij een historisch centrum of bij monumenten zijn gelegen.
- Landelijk maar ook regionaal en lokaal is er steeds meer belangstelling voor erfgoed in de brede zin (ruimtelijk erfgoed, mobiel erfgoed en immaterieel erfgoed). Dit blijkt uit bijvoorbeeld uit de bezoekersaantallen op de Open Monumentendagen, maar ook de vele verenigingen en clubs die zich met allerlei soorten van erfgoed bezighouden (van archeologie, boeken, lezingen tot onderzoeken). Ook op toeristisch gebied wordt erfgoed steeds meer als trekker gezien. Ook de aandacht voor naoorlogs erfgoed en het industriële erfgoed neemt landelijk toe. Deze laatste trend lijkt zich in Harderwijk echter nog niet echt voor te doen, gezien het feit dat de afgelopen jaren meerdere cultuurhistorische interessante kerken en industriële panden uit die periode vrij geruisloos zijn verdwenen.
- Er is steeds meer de behoefte om erfgoed beleefbaarder te maken. Denk hierbij aan de historische binnensteden die meer en meer worden gezien als een attractiepark.
- Ook monumenten worden nu vaak voorzien van ‘spannende’ elementen als glazen loopbruggen en glazen uitkijkpunten
- Energietransitie en klimaat: De energietransitie heeft grote impact op het erfgoed. Vraagstukken als zonnepanelen op monumenten en in de binnensteden spelen steeds vaker. Ook zonneweides en windmolens hebben grote impact op het cultuurlandschap en archeologische waarden. Ook op de vraag hoe je monumenten energiezuiniger kunt krijgen en van het aardgas af kunt krijgen zonder afbreuk aan de monumentale waarden is nog geen eenduidig antwoord op gevonden. Ook heeft dit effecten op de ruimtelijke kwaliteit in zijn algemeenheid.
- Droogte kan negatieve effecten hebben op erfgoed. Denk aan verzakkingen, en archeologische waarden
- Functieverlies gebouwen: De samenleving verandert voortdurend. De ontkerkelijking veroorzaakt leegstand van kerken, fabriekspanden komen leeg te staan. Het aantal boerenbedrijven vermindert, wat effect heeft op de boerenerven en het landschap. Postkantoren en banken verdwijnen.
- De bevolkings- en de economische groei genereert meer bouwlocaties en infrastructuur. Het beleid van behoud door ontwikkeling wordt daardoor steeds belangrijker in het licht van de veranderde omgeving en de energietransitie. Om die reden is men op zoek naar nieuwe manieren

beschermen van het erfgoed, omdat de klassieke manier van beschermen als belemmerend wordt ervaren.

2.3.3 Ontwikkeling

- De gemeente zet zich in om de vesting meer zichtbaar te maken.
- Er wordt beleid opgesteld m.b.t. behoud boerenerven
- Dichtgroeien van Buitengebied/Hierden door herontwikkeling van voormalige boerennerven. Behoud van historische boerenerven door functieverandering met behoud van de historische waarden/uitstraling en geen algehele sloop, gevolgd door nieuwbouw

2.3.4 Wensen en behoeften

- behoud van het erfgoed, zowel in het historisch centrum als daarbuiten en in Hierden/buitengebied
- ook jong erfgoed (naoorlogs) is onderdeel van Harderwijk en verdiend de aandacht
- specifiek wordt aandacht gevraagd voor kerken (kerkenvisie)
- het erfgoed moet niet (alleen) als museumstuk worden behandeld, maar moet een functioneel onderdeel zijn van de maatschappij
- Beleving van het erfgoed is belangrijk
- Het fysieke erfgoed moet niet als losse onderdeel worden gezien. Het gaat om het totaalplaatje van het fysiek erfgoed, de verhalen erachter, de ambachten en het actueel gebruik in deze tijd.
- Onderwijs/de jeugd moet betrokken worden bij erfgoed
- Varend erfgoed moet ook worden betrokken.
- Verloedering Smeepoortstraat tegengaan
- Steegjes opknappen
- Zuiderzeestraatweg waarderen: geen erven laten dichtgroeien
- Landschapsbeschrijving Hierden: wordingshistorie (Selhorst)
- Oude verkavelingsstructuren (h)erkennen/sfeer behouden
- Erfgoedcafé’s leven inblazen

3 Alliantie bouw en infrastructuur

De alliantie bouw en infrastructuur betreft de door de mens in cultuur gebrachte wereld. Kortom alle door de mens gebouwde objecten en aangelegde infrastructuur. Het gaat over de ingerichte leefomgeving, zoals bebouwingen, wegen en spoorlijn, kabels, leidingen en riool.

3.1 Openbare Ruimte/publieke ruimte

Onder openbare/publieke ruimte wordt het gebied verstaan dat voor iedereen toegankelijk is.

3.1.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeente - Geoweb

3.1.2 Trends

- De openbare of publieke ruimte wordt meer en meer gebruikt door de samenleving. Daar waar eerder de openbare ruimte voornamelijk een verkeersdoel diende, is er een trend waarneembaar waar de publiek ruimte steeds meer voor meerdere doeleinden benut wordt. Zo zie je vaker BBQ's in parken en openbaar groen plekken, zijn er steeds meer stadstuintjes, vinden buurtfeesten en kleine evenementen plaats op verschillende plekken. Natuurlijk in de binnenstad maar ook in de Houtwalgarage, de Boulevard, het strandeiland, het Plantagepark, etc. Deels heeft dat te maken met de toename van het aantal woningen met weinig buitenruimte.
- Mensen willen meebeslissen over de openbare ruimte en willen openbare ruimte beheren (stadstuintjes).
- Ook sport wordt steeds vaker bedreven in de publieke ruimte, vaak zelfs commercieel, in bossen, op paden maar ook onder luifels van winkelcentra. Kortom de publieke ruimte is in toenemende mate de huiskamer van de samenleving.

3.1.3 Ontwikkeling

- De gemeente stelt hoge eisen aan het openbaar gebied waarbij klimaatadaptatie, het voorkomen van hittestress, mogelijkheid tot sport, spel en bewegen belangrijke thema's zijn.
- De Gemeente probeert met een natuurnetwerk biodiversiteit te verbeteren door het toepassen van ecologische groenbeheer.

3.1.4 Wensen en behoeften

- Meer (afwisseling in) beplanting in openbare ruimte en beter frequenter onderhoud;
- Minder afval op straat door bv plaatsen prullenbakken;
- Leefomgevingskwaliteit verbeteren door compensatiepakketten (bomen, watervallen etc.)
- Processen opstellen voor het oplossen van wijkvraagstukken: Straat van de toekomst.

3.2 Gebouwde Omgeving

Met gebouwde omgeving wordt voornamelijk gedoeld op de belevingswaarde van de openbare ruimte. Die waarde wordt gevormd door een combinatie van de inrichting van de publieke ruimten en de kwaliteit/architectuur van de gebouwen.

3.2.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Lijst gegevens per wijk: allecijfers.nl, BAG, WOZ, CBS
- BAG
- Lijst gegevens per wijk van allecijfers.nl, plus aantal inwoners voor gezinsgrootte
- Gemeentelijke gegevens wijktypologie (welstand?) en/of type huizen

3.2.2 Trends

- Grondstoffen en bouwkosten

De afgelopen jaren is krapte op de bouwstoffenmarkt ontstaan. Dit probleem is globaal en niet eenvoudig lokaal op te lossen. Het effect is wel stijgende prijzen van met name bouwmaterialen. Daarnaast wordt technisch personeel schaarser. Ondanks diverse werving programma's is het aantal scholieren/studenten die kiest voor een technische opleiding zorgwekkend laag. Het gevolg is dat de kosten van woningen en andere objecten flink duurder zijn geworden in de afgelopen jaren.

- Grondstoffen en materialen raken op

Grondstoffen en materialen raken op
De aarde is een gesloten ecosysteem. Dat betekent dat er niet oneindig veel capaciteit is om door mensen veroorzaakte veranderingen op te vangen of om grondstoffen te verschaffen voor de behoeften. Bronnen die van levensbelang zijn voor voedsel, producten en gebouwde omgeving raken uitgeput en de negatieve effecten daarvan beginnen mensen te ervaren.

- CO2 uitstoot en NO reductie

Ook met de bouw en daarna het gebruik van nieuwe functies neemt de CO2-uitstoot toe. Daarnaast wordt stikstof uitgestoten wat een negatief effect heeft op de voedselarme gronden van de Veluwe. Arme gronden minnende vegetatie heeft het hierdoor zwaar.

- Thuiswerken neemt toe

Een positieve ontwikkeling is de toename van het thuiswerken. Door Corona is dat in een enorme versnelling geraakt en hebben veel mensen de mogelijkheden van het thuiswerken ontdekt. Met als gevolg minder verkeersbewegingen. Dit vraagt ook om na te denken van ruimten om thuis te werken (kantoor aan huis).

- Lage rentestand

De lage rentestand stimuleert het beleggen in vastgoed. Dit heeft een vliegwielwerking: doordat mensen geen of nauwelijks rendement hebben op hun vermogen, kiezen veel mensen voor het investeren in vastgoed. Daarmee verdringen ze vaak de reguliere woningzoekenden. Dit heeft een sterk prijsopdrijvend effect waarmee beleggers zich beloont zien met stijgende vastgoedprijzen en starters op de woningmarkt nog moeilijker aan een woning komen. Beleggers verhuren hun vastgoed vervolgens tegen stevige prijzen waardoor ook op de particuliere huurwoningmarkt prijzen hard stijgen. Corporaties mogen deze trend volgen (marktconform).

- Andere woonvormen

Door groei van het aantal huishoudens, verstedelijking en vergrijzing is er behoefte aan andere woonvormen dan de traditionele gezinswoningen. Een van de trends die op de behoefte aan andersoortige woonvormen inspeelt is het tiny house of small house.

- Tiny house & Small house

Tiny house betekent letterlijk klein huis. Het huis heeft een woonoppervlak van 15 tot maximaal 50 vierkante meter. Een tiny house is een compact en klein huis dan geschikt is voor een minimalistische en milieuvriendelijke levensstijl.
Een small house is het iets grotere broertje van het tiny house en heeft een woonoppervlakte van maximaal 90 vierkante meter.
Een tiny house of een small house is een volwaardig, vrijstaand huis dat op een innovatieve manier is gebouwd. Een tiny of small house wordt meestal gebouwd van natuurlijke materialen of materialen die op een ecologisch verantwoorde wijze zijn verkregen, bijvoorbeeld hout, riet en kurk. Hoewel een small house klein is wordt er wel zorg besteed aan de architectuur en vormgeving. De vormgeving is extra van belang, want door de beperkte leefruimte is praktisch indelen een must.

- Levensloopbestendig

De groei van het aantal huishoudens zal zich ook uiten in een toename van het aantal alleenstaande ouderen. Dit vraagt om meer levensloopbestendige woningen. Ook wij zien de wens voor slapen op de begane grond steeds nadrukkelijker aanwezig, ook bij jongere opdrachtgevers. Slapen op de begane grond brengt niet alleen woongemakken met zich mee. Het levert ook een bijdrage aan het langer wonen en kunnen genieten van de woning.

- Mix van modern en klassiek

Waren een aantal jaren geleden de klassieke woningen nog populair, tegenwoordig zien we veel animo voor schuurwoningen of juist moderne kubistische woningen. Eigentijds en toch warm en huiselijk is de trend. Dit doen we door gebruik te maken van materialen zoals hout, roestvrij staal en keramische materialen. Ook de baksteen maakt een comeback. De verwerking hiervan is wel anders dan een aantal jaren geleden. Zo kun je bijvoorbeeld voegloos metselen, waardoor de stenen op elkaar gestapeld lijken. Of kies voor een langformaat gevelsteen, zo creëer je een eigentijdse gevel. De materiaalkeuze heeft veel impact op de uitstraling en sfeer van de woning. Juist de combinatie van materialen zorgt voor een mooi en spannend resultaat.

- Van binnen naar buiten

Er is meer aandacht voor het exterieur. Binnen en buiten gaan meer en meer in elkaar overvloeien waardoor een complete woonbeleving wordt gecreëerd. Of het nu gaat om een tuin of een compleet landschap: een woning is niet compleet zonder een link naar de omgeving.

- Wonen in de stad

De ontwikkelingen in stedelijk gebied gaan snel. Grond wordt schaars en steeds meer mensen willen dichtbij/of in de stad wonen. Hierdoor verandert de manier van wonen. Kleine kavels en compacte woningen dwingen ons als architecten tot creatieve oplossingen. Zeker op het gebied van lichtinval en ruimtelijkheid. Roomdeviders, lange zichtlijnen en grote glasoppervlakken zijn enkele trends in deze. Ruimte, groen en licht blijft belangrijk, ook in de stad.

- Duurzaam

Naast architectuur, vormgeving en de manier van wonen, zorgt de bewustwording van het milieu ook voor een trend in de woningmarkt. Duurzaamheid is en zal een hot item blijven. We zijn

steeds meer doordrongen van het nut van gebruik van duurzame materialen en hun bijbehorende levensduur.
Zonnepanelen gaan onze daken domineren en de gasaansluiting zal langzaam worden verbannen uit de woning. Maar dit is nog maar het begin. Wij verwachten steeds meer en betere ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie in de woningbouw.
Bron: https://thecitadelcompany.com/trends-in-architectuur-2020/

3.2.3 Ontwikkelingen

Circulaire economie beleid en uitvoeringsprogramma

- Duurzame materialen (madaster)
- Materialenpaspoort toepassen
- Verplicht hergebruik als eis
- Gasloze wijken
- Energie mix van warmtebronnen en technieken
- Betaalbaar betekent niet dat het altijd terug verdiend kan worden. Er moet over nagedacht worden over comfort en een beter milieu/klimaat

3.2.4 Wensen en behoeften

- Duidelijke kaders vooraf meegeven voor nieuwe ontwikkelingen;
- Vooral lelijke plekken aanpakken;
- Woon/werkconcepten ontwikkelen;
- Meer generatie woningen; Mensen willen kunnen slapen op de begane grond en langer wonen en genieten van de woning;
- Ontmoetingsruimte creëren en daarmee commitment met de samenleving. Sociale cohesie;
- Legolisering: woningen bouwen met componenten die later weer opnieuw kunnen worden toegepast. Prefab als antwoord op de krappe arbeidsmarkt en kortere bouwtijden;
- Premie A,B en C woningen als oplossing voor betaalbare woningen;
- Gemeenschappelijke, maatschappelijke toegevoegde waarde aantonen;
- Plekken bebouwen die niet voor de hand liggen zoals zijkanten van appartementengebouwen en daar een circulair gebouw ontwikkelen;
- Stadstuinen als voorwaarde;
- Flexibel bouwen: kantoren bouwen die ook als woning kunnen dienen en vice versa;
- Ruimte, groen en licht blijft belangrijk in de stad;
- Lokale initiatiefnemers in hun kracht zetten;
- Natuurinclusief bouwen
- Groene gevels en daken.

3.3 Agrarisch gebied

Met het agrarisch gebied wordt het Harderwijks buitengebied bedoeld waar met name de functie ‘agrarisch gebruik’ het hoofdgebruik is. In Harderwijk is dit gebied zeer beperkt en ligt om het dorp Hierden.

3.3.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeentelijke gegevens – milieuvergunningen

3.3.2 Trends

- Veel van de agrarische activiteiten in de gemeente zijn afgenomen. De vroegere eendenfokkerijen zijn vrijwel allemaal buiten bedrijf. De grond van Harderwijk is met name arme zandgrond. Waarschijnlijk vanwege schaalvergroting en de beperkte ruimte in de gemeente Harderwijk is er beperkt agrarische activiteit op de enk waarneembaar. Schaalvergroting is vanwege de arme zandgronden in Harderwijk geen optie.
- Ook is er sprake van een beperkt aantal intensieve veehouderijbedrijven. Door met name beperkingen vanwege de nabijheid van Natura2000 gebied Veluwe en daarmee vanuit de stikstofproblematiek zijn deze bedrijven slechts in staat te vergroten wanneer de huidige milieuvergunning van agrariërs daartoe ruimte biedt. De meeste agrariërs in onze gemeente hebben zich inmiddels aangemeld bij de provincie voor het saneringsprogramma.
- Landelijke doelen zijn duurzaam geproduceerd gezond voedsel, eiwittransitie en kringlooplandbouw. Belangrijke thema’s zijn nieuwe (eiwit-)teelten, uitstoot verminderen, precisielandbouw, biodiversiteit en welzijn en gezondheid van mens en dier. Hiervoor is de schaalgrootte en ruimte in onze gemeente te klein en zijn bovendien de arme zandgronden minder geschikt. De polder biedt hier meer kansen voor.
- Innovaties die zorgen dat (gezins)bedrijven blijven bestaan, die de omgeving verbeteren en die een bijdrage leveren aan bijvoorbeeld de energietransitie. Deze trend zou zeer welkom zijn voor het gebied.
- Er ontstaan kansen voor Zorgboerderijen mits met de juiste motivatie. Zorginstellingen zijn ook commerciële bedrijven. Opletten dat het voor een agrariër commercieel interessant is.
- Kansen voor Stadslandbouw: het rechtstreeks leveren van agrarische producten aan consumenten.

3.3.3 Ontwikkeling

- De gemeente is in gesprek met eigenaren van voormalige eendenfokkerijen over sanering. Hiervoor is een pilot eendengebiedregeling opgesteld. De resultaten van de pilot worden geëvalueerd.
- Er is weinig animo voor opvolging, de huidige gebruikers zijn over circa 10 jaar pensioengerechtigd. De verwachting is dat er veel gebouwen met asbestproblematiek leeg komen te staan. Vrijwel alle agrariërs hebben zich aangemeld voor de provinciale saneringsregeling. De leegstand van vrijkomende agrarische bebouwing leidt tot een rommelig landschap met een kans op ondermijning.
- De beperkte ruimte en de beperkingen (verbod op toename stikstofuitstoot) vanwege de nabijgelegen Natura2000 gebieden zijn belemmeringen voor de ontwikkeling van de agrarische sector. Wel liggen er in het gebied kansen voor energietransitie of herstel van biodiversiteit en landschap.

- Samenwerken: Zorg voor samenwerkingsovereenkomsten tussen de boeren en hun omgevingspartners. Zo worden de diensten voor het ecosysteem, die de boer levert, ondersteund door degene die er profijt van heeft. Bijvoorbeeld behoud en onderhoud van landschapselementen, wat gunstig is voor de toeristische sector.

3.3.4 Wensen en behoeften

- Maak een groen uitloopgebied voor de stad. Mensen zien liever dieren in weides dan grote stallen.
- Focus op enkele gezonde bedrijven en biedt die mogelijkheden, bijvoorbeeld zorgtaken. Maak er een extensief gebied van.
- Kiezen voor natuurinclusieve productie en gesloten kringlooplandbouw met een lagere stikstofuitstoot beter belonen.
- Bouwen in buitengebied alleen daar waar het de kwaliteit bevordert.
- Maak agrariërs beheerder van het buitengebied.
- Beheer en onderhoud van het agrarisch gebied. Overheid neem de regie.
- Bescherming van monumentale boerenerven
- Karakter Zuiderzeestraatweg bewaren (een structuur van open doorzichten en dichte geclusterde bebouwing)

3.4 Mobiliteit

3.4.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- AtlasLeefomgeving.nl
- BGT
- Bushaltes, busroutes, treinstation, spoor
- Rapport verkeersknelpunten

3.4.2 Trends

- Mobiliteit neemt elk jaar toe. Ook de vorm van vervoer verandert snel. Opvallend is met name het elektrisch vervoer. Dat gaat over volledig elektrisch aangedreven auto's (van 2013-2018 een vervijfvoudiging), hybrides, elektrische fietsen, scooters, pedelecs, scootmobielen.
- Op toeristisch gebied is er een toename te zien van verschillende mobiliteitsvormen. SOS-events verhuurt bijvoorbeeld Segways, (elektrische) steps en mountainbikes.
- Hieruit blijkt ook dat op het gebied van mobiliteit Nederland, en dus ook Harderwijk snel verandert. Dat betekent iets voor het aantal 2e auto's, de parkeerbehoefte, de behoefte aan oplaadpunten, het elektriciteitsnetwerk, etc.
- Toename van deelmobiliteit: deelauto's (Greenwheels, etc.) en deelfietsen (Keobike), deelauto's voor VVE's;
- Vervoer over water wordt beperkt door capaciteit sluizen Elburg en Nijkerk.
- Recente ervaring leert dat vanwege externe omstandigheden (Covid-19) mensen relatief eenvoudig de overstap kunnen maken naar thuiswerken. Dat kan effect hebben op mobiliteit.
- Toename van slimme mobiliteit: d.m.v. app het voor- en natransport bij OV verbindingen Mobility As A Service (M.A.A.S.)
- Snelheidsverschillen op het fietspad nemen toe
- Ontwikkeling Lelystad airport
- Verbeterd spoorproduct
- Autobezit onder jongeren neemt af, zij zijn gewend geraakt aan OV
- Er is een tendens dat door de mogelijkheden van thuiswerken er een beweging gaande is vanuit de Randstad naar de periferie
- Er is een tendens dat door de mogelijkheden van thuiswerken er meer spreiding over de dag ontstaan van verkeersstromen met minder files tot gevolg
- Meerderheid van de kamer heeft de motie 30 km binnen de bebouwde kom gesteund.
- NS wordt meer en meer mobiliteitsontwikkelaar.
- Elektrisch vervoer neemt snel toe.

3.4.3 Ontwikkeling

- De gemeente investeert in voldoende oplaadpunten voor auto's en fietsen;
- De gemeente ijvert voor een verbeterd spoorproduct (een snelle en frequente verbinding met de Randstad en Zwolle voor het treinverkeer).
- Onderzoek fietssnelweg Amersfoort-Zwolle;
- Mobiliteitsmakelaar wordt regionaal ingezet;
- Nieuw hoogstedelijke ontwikkeling nabij het station van Harderwijk
- Nieuw parkeerbeleid
- NS wordt meer en meer een mobiliteitsontwikkelaar/mobiliteitsbedrijf

3.4.4 Wensen en behoeften

Algemeen:

- Sociaal veilig fietspadennetwerk voor de avond en nachtelijke uren
- Infrastructuur voor speed-pedelecs
- Inrichten volgens S.T.O.M.P.
  STOMP staat voor Stappen, Trappen, OV, MaaS en Privé-auto. Bij het STOMP-principe geven we de S de meeste prioriteit, gevolgd door de T, de O, de M en dan pas de P. Zo vormt de mens het startpunt. Door functiemenging en compactheid toe te passen ontstaan gebieden waar lopen een aantrekkelijke optie is. Voor langere afstanden bieden fiets en OV uitkomst als schone en ruimte-efficiënte modaliteiten. MaaS – bijvoorbeeld deelvervoer – kan dit gebruik vergemakkelijken en verder stimuleren. De privéauto geldt als sluitstuk. STOMP vormt de basis voor de ruimtelijke inpassing van mobiliteit. Wat STOMP precies betekent voor een gebied, is sterk afhankelijk van de gebiedstypologie. STOMP is ingegeven door duurzame mobiliteit. STOMP gaat onder andere over:
  1. Korte verplaatsingsafstanden door nabijheid van veel gebruikte voorzieningen en werk.
  2. Inclusieve, toegankelijke en betaalbare verplaatsingsmogelijkheden door keuzevrijheid in modaliteiten.
  3. Gezonde verplaatsingen door actief vervoer (lopen en fietsen).
  4. Schone verplaatsingen door lopen, fietsen en elektrisch (deel)vervoer (inclusief logistiek).
  5. Verkeersefficiënte verplaatsingen door collectieve opties zoals openbaar vervoer en deelvervoer.
  6. Ruimte-efficiënte verplaatsingen door vervoerwijzen die hoogfrequent gebruikt worden en/of weinig (openbare) ruimte innemen.
  7. Tijdsefficiënte verplaatsingen door reisbewegingen over de dag te spreiden.
- (Auto)verkeer zit ons in de weg dus meer inzet op fietsgebruik
- Deelmobiliteit als vast onderdeel van het programma.
- Jongere generaties hechten minder waarde aan autobezit, maar kiezen voor flexibele vormen van mobiliteit.
- Fietspaden breder (conflicten met flora en fauna in buitengebied), vanwege toenemende drukte en fietsers in twee richtingen met steeds hogere snelheid. Kans op ongelukken neemt toe door grote onderlinge snelheidsverschillen en gebruikers op één pad in twee richtingen.
- Positie van speed-pedelecs; op rijbaan of op fietspad? Fietsen (stallen) in voetgangersgebied blijft aandachtspunt.
- Meer fietspaden/verbindingen, fietssnelwegen, fietsparkeerplekken dichtbij voorzieningen;
- Betere ov-verbindingen van en naar centrum
- 30 km/h binnen de bebouwde kom; bij scholen
- Stadsweiden:
  - verkeersveiligheid rotondes verbeteren;
  - fietspaden verbeteren;
  - meer parkeergelegenheid;
- Binnenstad:
  - Autovrij;
  - Goede route voor langzaam verkeer tussen station en binnenstad;
  - Fietsparkeren beter faciliteren.
- Tweelingstad:
  - Fietstunnel Graaf Ottolaan is ontbrekende factor in fietspadennetwerk. Misschien meenemen in de ontwikkeling van Kranenburg Noord.
- Waterfront:
  - Minder verkeer in Waterfront
- Nieuw Weiburg:
  - IC status station;

- Vraagafhankelijk busvervoer;
- Parkeren bij stations, mobliteitshub.
- Verdichting rondom de stations (OV-knooppunten), met name woningen. Alle infra ligt er al, aantrekkelijk voor gemeenten en projectontwikkelaars. Naast woningen ook kantoren, hotel- congres functie, etc. 24/7 activiteit.
-

3.5 Wonen

3.5.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Lijst gegevens per wijk: allecijfers.nl, BAG, WOZ, CBS
- BAG
- Lijst gegevens per wijk van allecijfers.nl, plus aantal inwoners voor gezinsgrootte
- Gemeentelijke gegevens wijktypologie (welstand) en/of type huizen

3.5.2 Trends

Trendrapportage 2020 Harderwijk:

Woningmarkt: De slaagkans op een sociale huurwoning is voor woningzoekenden onveranderd laag. Door wijzigingen in rijksregels zullen nog meer alleenstaande inwoners buiten de boot vallen (die teveel verdienen om voor een huurwoning in aanmerking te komen). De gemeente stuurt op de bouw van sociale huurwoningen bij grote projecten.

Woonproblematiek en het sociaal domein: Inwoners die al in een kwetsbare positie zaten, lopen nog meer vast. Echter, het niet kunnen vinden van een woning, leidt ertoe dat ook inwoners die niet in een kwetsbare positie zijn, toch woonproblemen krijgen en ook op andere terreinen in de problemen komen. Bij de uitstroom uit 'Beschermd Wonen' is het beeld minder eenduidig: hier speelt ook mee dat de beschikbare woning om uit te stromen een achteruitgang kan betekenen voor de cliënt.

Leefbaarheid: De leefbaarheid is in vergelijking met vijf jaar geleden iets gestegen (van 7.4 naar 7.6). De sociale cohesie en veiligheid in de buurt zijn iets toegenomen, de overlast in de buurt is iets afgenomen. Ook in de wijken die lager scoren dan gemiddeld in Harderwijk. Waar een clustering van zorgvragers zich voordoet, probeert de gemeente met de maatschappelijke partners de samenwerking te versterken en zo de problematiek aan te pakken.

Effecten van corona: De woningmarkt draait 'gewoon' door. De prijzen van koopwoningen staan nog niet onder druk. De indruk is dat een deel van de arbeidsmigranten vanwege de coronacrisis is vertrokken. De opbouwwerkers van ZorgDat zijn meer 'outreachend' gaan werken en zichtbaar geworden in de wijk. Daarmee is ook problematiek beter inzichtelijk. Die werkwijze is wel tijdsintensief.

De woningbouw kent grote opgaven. De afgelopen jaren zijn een aantal trends waarneembaar met grote invloed op de hoeveelheid beschikbare woningen:

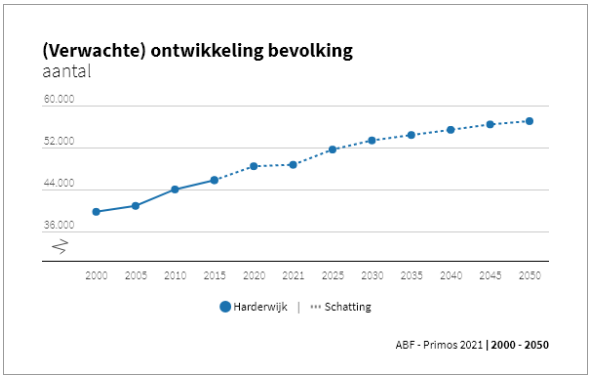
- er is landelijk gezien sprake van een migratieoverschot: er komen meer mensen in Nederland wonen dan dat er vertrekken;
- de huishoudensgrootte neemt af: een gemiddeld huishouden is nu 2,1 en de verwachting is dat dat nog verder afneemt;
- de bankencrisis van 2007/2008 heeft een tijdelijke rem op woningbouw gezet. Ook in Harderwijk werd de woningbouw geremd en kwam zelfs nagenoeg tot stilstand in Waterfront en Drielanden;
- dat heeft toen ook tot het vertrek van veel geschoold personeel uit de bouwwereld geleid en deze leemte is moeizaam op te vullen;
- het tekort aan personeel heeft geleid tot oplopende bouwkosten waardoor betaalbare woningen steeds lastiger zijn te realiseren;
- woningbouwcorporaties kregen te maken met een andere regelgeving waardoor ze meer aan banden lagen en gedwongen werden zich uitsluitend te richten op sociale woningbouw;
- woningbouwcorporaties moesten ook een verhuurdersheffing gaan betalen zodat ze meer marktconforme huur gingen vragen. Hierdoor konden de corporaties minder investeren in nieuwbouw;

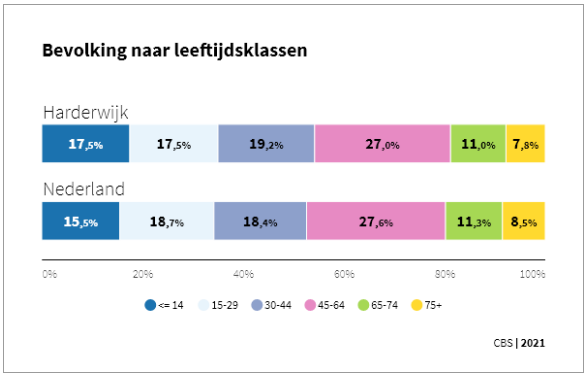
- stikstof en pfas regels maken het momenteel lastig om vergunningen rond te krijgen en provincie en rijk verschaffen geen helderheid over de toepassing van regels daaromtrent. (Bron: Hanne Obbink; Trouw 9 september 2020)
- mensen wonen steeds langer thuis omdat zorg thuis wordt gestimuleerd boven intramurale zorg.

Harderwijk- bevolking	2016	2021	2026	2031	2036	2041	2046
Harderwijk	43.090	45.349	47.353	48.904	49.942	50.629	51.281
Hierden	2.869	2.739	2.661	2.606	2.620	2.676	2.635
totaal	**45.959**	**48.088**	**50.014**	**51.510**	**52.562**	**53.305**	**53.916**

Harderwijk (2016=100)	2016	2021	2026	2031	2036	2041	2046
Harderwijk	100	105	110	113	116	117	118
Hierden	100	95	93	91	91	93	93
totaal	**100**	**105**	**109**	**112**	**114**	**116**	**117**

Demografische ontwikkeling (prognose volgens Woonvisie 2017-2027)

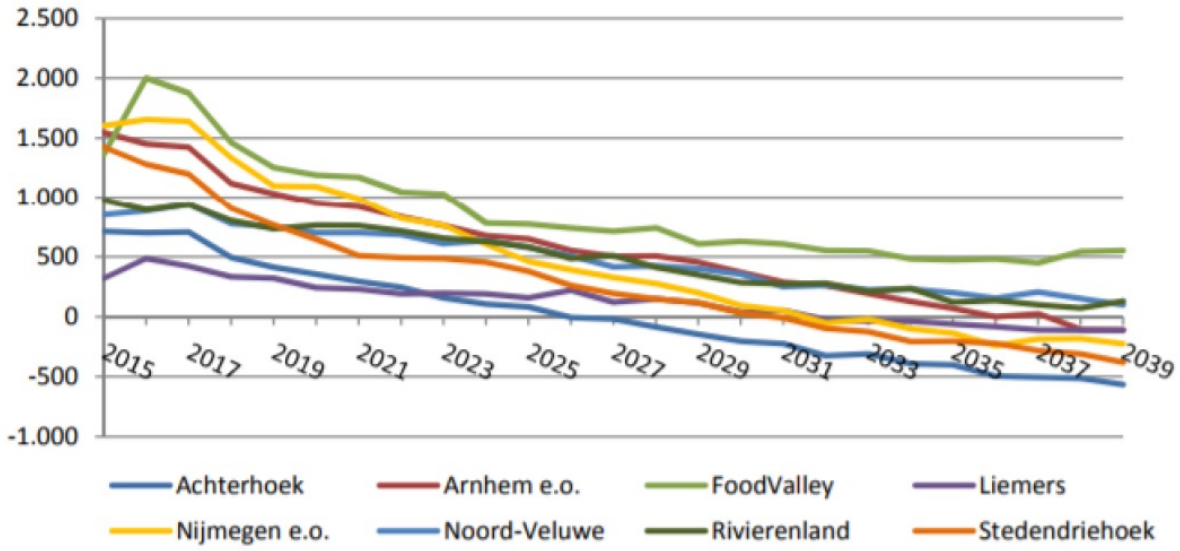
Prognose bevolkingsontwikkeling volgens ABF - Primos

Op 12 juli 2021 heeft de gemeente 48.678 inwoners. Dit aantal wijkt zo'n 1,5 % af van de prognoses van de Woonvisie. De stijging is dus iets sterker dan verwacht. Prognoses zijn vaak gebaseerd op cijfers over groei uit het recente verleden. Feitelijk hangt groei logischerwijs samen met de beschikbaarheid van woningen. Vanwege de enorme vraag naar woningen in heel Nederland én de goede ligging t.o.v. de randstad in combinatie met het gunstige woonklimaat maakt dat Harderwijk op dit moment een overspannen woningmarkt kent.

In de woonvisie wordt ruim 50% toegeschreven aan natuurlijke aanwas.

Harderwijk – 85+	2016	2021	2026	2031	2036	2041	2046
Harderwijk	832	1.072	1.283	1.597	2.135	2.476	2.883
Hierden	58	77	104	128	180	207	235
Totaal	**890**	**1.149**	**1.387**	**1.725**	**2.315**	**2.683**	**3.118**

Harderwijk – 85+ (2016=100)	2016	2021	2026	2031	2036	2041	2046
Harderwijk	100	129	154	192	257	298	347
Hierden	100	133	179	221	310	357	405
Totaal	**100**	**129**	**156**	**194**	**260**	**301**	**350**

Bron: Primos 2016 in Gelderland 2017

3.5.3 Ontwikkeling

Harderwijk groeit relatief hard qua aantal woningen. Een verkorting van de wachttijd voor een huurwoning is wenselijk. Er wordt ook ingezet op een stevige groei in de komende jaren in met name Waterfront en Drielanden. Ook op andere locaties wordt door marktpartijen hard gewerkt aan het realiseren van woningen op diverse inbreidingslocaties aan de Verkeersweg, de Stadsdennenweg en recent gerealiseerd aan de J.P. Heijelaan, de Johanniterlaan en bij de Harder.

Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	2020
#	125	99	115	394	466	316
eg	75	99	101	329	250	183
mg	50	0	14	65	216	133
koop	76	99	88	208	301	106
huur	49	0	27	186	165	210
sh 1	0	0	0	15	0	25
sh2	7	0	0	7	71	12
sh3	32	0	0	0	0	17
sh4	10	0	0	0	10	7
vsh1	0	0	3	58	53	34
vsh 2	0	0	24	107	31	116

< 150	0	0	0	0	0	0
< 200	0	10	0	0	1	3
< 217	0	0	0	31	23	0
< 275	24	28	40	42	51	8
< 325	33	23	33	71	82	42
> 325	19	38	15	63	144	52

Tabel: Geprognotiseerde woningbehoefte

De huidige plannen (zie tabel hierboven) voor woningbouw zijn gebaseerd op bevolkingsprognoses. Deze prognoses zijn gebaseerd op resultaten behaald in het verleden en die trend wordt doorgezet. De gemeente heeft daarom plannen in ontwikkeling voor Weiburg en later Kranenburg Noord. Verder staat de gemeente open voor herstructurerings- en inbreidingsplannen.

Voor herstructurerings- en inbreidingsplannen bestaat een grote interesse van beleggende partijen die ver boven de normale prognoses uitstijgen. Een totaaloverzicht van de huidige stand van zaken per 1/1/2020 staat in de tabel hieronder.

Jaar	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
#	770	664	449	226	226	226	139	0	0
eg	246	189	222	189	189	189	102	0	0
mg	524	475	227	37	37	37	37	0	0
koop	363	181	361	178	178	178	117	0	0
huur	407	483	88	48	48	48	22	0	0
sh 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
sh2	161	144	6	0	0	0	0	0	0
sh3	64	39	4	0	0	0	0	0	0
sh4	14	60	24	18	18	18	5	0	0
vsh1	141	195	38	14	14	14	14	0	0
vsh 2	27	47	18	18	18	18	5	0	0
< 150	12	0	0	0	0	0	0	0	0
< 200	52	1	1	1	1	1	1	0	0
< 217	35	12	62	12	12	12	4	0	0
<275	84	46	76	46	46	46	33	0	0
< 325	81	45	94	45	45	45	32	0	0
> 325	99	74	125	71	71	71	44	0	0

3.6 Duurzaamheid

3.6.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- energietransitiekaart

3.6.2 Trends

Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp voor de Gemeente Harderwijk en voor de omgevingsvisie. Omdat duurzaamheid verschillende thema's raakt is in deze paragraaf duurzaamheid beperkt tot die trends en ontwikkeling die op globaal niveau spelen maar ons ook in de dagelijkse praktijk raken.

- De gemeente heeft een opgave vanuit het klimaatakkoord.
- De gemeente is gecommitteerd aan het Regionale Energie Strategie (RES)
- Materialen raken op (zie paragraaf 3.2.2)
- Afvalstof waardevol
- Klimaatverandering (zie paragraaf 2.2.2)

3.6.3 Ontwikkeling

De Gemeente Harderwijk heeft in 2020 haar duurzaamheidsvisie vastgesteld met 4 pijlers: circulariteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en energietransitie. Biodiversiteit en klimaatadaptatie worden beschreven in het hoofdstuk natuurlijke alliantie. Circulariteit en energietransitie worden in deze paragraaf beschreven.

De belangrijke trends die vanuit deze pijlers komen zijn:

- Energie / CO_2 reductie.
- Inzetten op duurzame initiatieven,
- Realiseren windenergie
- Zonne-energie stimuleren
- Gasloze wijken. De uitdaging is nu om de wijken gasloos te maken. Het is een kans om deze opgaven te koppelen aan de herstructureringsopgave van bijvoorbeeld Liander waarbij de ondergrondse infrastructuur binnenkort afgeschreven zal worden en aangepakt dient te worden voor de toekomst. Dan kan ook meteen de openbare ruimte meegenomen worden. Timing, afstemming en wijkgerichte aanpak is van belang. Samengewerkt dient te worden met corporaties en particulieren (hoe ga je om met particuliere eigendommen). Bovendien zal het om maatwerk gaan omdat je niet alle wijken/buurten met dezelfde techniek zal aanpakken.
- Voor de energietransitie is het belangrijk dat we naar een andere energie mix gaan. Waar we eerst 95% met aardgas deden voor warmte gaat dat nu een grote mix van warmtebronnen en technieken worden. Overal moet gekeken worden wat wordt er gevraagd en wat is er mogelijk.
- De energietransitie heeft invloed op de ruimtelijke omgeving. Niet alleen openbaar maar ook privé.
- Wijk/buurt aanpak bij de warmtetransitie kan een vliegwiel zijn voor een algemene wijk/buurt aanpak ook voor andere thema's. De wijk/buurt in een keer opknappen.

- Betaalbaar betekent niet dat het ook altijd terugverdiend kan worden. Bij de energietransitie moet het altijd terug verdiend worden, maar soms levert het ook iets extra's op dat wat extra geld kost. Denk aan comfort en een beter milieu/klimaat

3.6.4 Wensen en behoeften

Circulaire economie/afval

- Van afval naar grondstof.
- De gemeente zet in op duurzame initiatieven door meer aandacht te geven aan de circulaire economie
- Verduurzaming van toerisme Deeleconomie
- Circulariteit in de bouwsector ontwikkelen
- Legoliseren
- Terugdringen van voedselverspillen en plastic in de horeca
-

Energietransitie

- Mogelijk een lokaal/gemeentelijk energiebedrijf weer oprichten.
- Een visie op het gebruik van de bodem is echt nodig.
- Zoveel mogelijk inzetten op lokale participatie en afzet (energie en geld). Voorkom dat het geld naar het buitenland gaat.
-
-

3.7 Milieu

3.7.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Onderzoek stadsgenese (is voor stad niet weergegeven op geomorfologische kaart) - bron GrondRR en geo inspiratie
- AHN3 (PDOK) 5 meter raster voor gehele gemeente, DTM

3.7.2 Omgevingswet

- Omgevingswet is gebaseerd op vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid van bedrijven en zorgplicht. De Omgevingsvisie kan hierop voorsorteren;
- Milieudata moet volgens de Omgevingswet voor een ieder toegankelijk worden. Deze data moet altijd betrouwbaar en bruikbaar zijn.
- De Omgevingswet vraagt een herijking van veel milieuregels. Er is meer ruimte om lokale milieuregels vast te stellen, of helemaal los te laten
- Doordat de beleidscyclus een dynamisch karakter heeft neemt het monitoren en evalueren een belangrijkere rol in dit proces. Toezicht en Handhaving vormen hierin een belangrijke schakel.

3.7.3 Trends

Algemeen

- Integrale benadering van vraagstukken. Vanuit de doelstellingen voor de fysieke leefomgeving denken in plaats vanuit de afzonderlijke thema's;
- Afname agrarische bedrijven / schaalvergroting van blijvende bedrijven;
- invloed op milieu door de 24-uurs economie (bedrijvigheid, geluid, geur, etc.);
- Ambities vanuit geluid, bodem en biodiversiteit/ecologie worden min of meer bedreigd door de klimaatdoelstellingen (zonneparken, windmolens, bodemenergiesystemen, etc.).

Bodem

- Nieuwe inzichten over lang gebruikte stoffen of materialen, die ineens negatief in het nieuws kunnen komen en voor allerlei onverwachte belemmeringen kunnen zorgen. Denk aan het pesticide fipronil, dat ook via de bodem in kippeneieren terecht bleek te kunnen komen. Of het inmiddels bekende PFAS, waardoor de bouwsector maandenlang stil kwam te liggen. En dan zijn er nog de kunstgrasvelden, die zijn ingestrooid met rubbergranulaat van autobanden, waaruit schadelijke stoffen kunnen lekken. Ook kijkt men nu anders naar de stof lood (aangescherpt) en het ontstaan van bijvoorbeeld antibioticaresistentie.
- Invasieve exoten: Zoals bijvoorbeeld de Japanse Duizendknoop, reuzenberenklauw of de waterpest zullen vaker voor een probleem zorgen bij nieuwbouwplannen of bestaande woon- en leefgebieden. Door meer rekening te houden met deze exoten bij grondverzet kan voorkomen worden dat deze exoten zich sneller gaan verspreiden;
- Droogte/veel neerslag: Er zal vaker gebruik worden gemaakt van de ondergrond voor (tijdelijke) opslag van overtollig water;
- WKO/open- en gesloten bodemenergiesystemen: vanwege de energietransitie zal er meer vraag komen naar warmte/koude-opslag systemen of het gebruik van aard- of bodemwarmte. Bij een grote dichtheid aan bodemenergiesystemen kunnen ze elkaar gaan beïnvloeden (interferentie). Tevens bestaat het risico dat de bodemlussen van de systemen een (verticale) verspreiding van bestaande bodemverontreinigingen kunnen veroorzaken, wanneer door een verontreiniging heen geboord wordt.

- De harddrugsproductie maakt vanuit het zuiden een noordwaartse beweging, waardoor ook in onze regio vaker drugslabs en drugsdumpingen worden aangetroffen.

Geluid

- Toename van aantal woningen nabij snel- en hoofdwegen met name A28
- Geluidsbelasting op omgeving voldoet aan de normen maar wordt anders ervaren
- Toename van wijk- of huisgebonden installaties zoals warmtepompen en airco's veroorzaken meer geluidsbelasting;
- Door de energietransitie (windmolens, zonneparken, biomassa, warmtepompen, waterstof, etc.) wordt er een belangrijke slag gemaakt in de aanpak van klimaat doelstellingen. In de Regionale Energie Strategie krijgt de Noord-Veluwe te maken met een aantal scenario's voor windmolenparken die er gaan komen. Invloed op geluidniveau in de omgeving, in combinatie met op steeds hoger-milieubelaste plekken is de keerzijde van de energietransitie dat er meer (milieu)druk op de omgeving ontstaat.
- Toename geluidsoverlast door 24-uurs economie

Luchtkwaliteit

- Gezondheidsschade door luchtverontreiniging
  Luchtverontreiniging kan gezondheidsschade veroorzaken, zoals luchtweg- en longaandoeningen. Er zijn verschillende oorzaken van luchtverontreiniging. Bijvoorbeeld:
  - verkeer;
  - landbouw;
  - houtstook;
  - industrie;
  - scheepvaart.

- Luchtvervuiling in 2030 voor helft verminderen

  Het doel van het Schone Lucht Akkoord (SLA) is de gezondheidsschade door luchtvervuiling in 2030 te verminderen. Voor de delen in Nederland waar de lucht het meest vervuild is, komen er extra maatregelen. Dan gaat het om de gebieden rond de grote steden en in de buurt van intensieve veehouderijen. De gezondheidsschade door luchtverontreiniging moet in 2030 zijn gehalveerd. Het is nodig dat het Rijk, gemeenten en provincies samenwerken om de juiste maatregelen te nemen.

Geur

- voormalige agrarisch bedrijven waarvan de omgevingsvergunning milieu nog niet is ingetrokken. Formeel moet hier dan nog aan getoetst worden.
- bij woningbouw buiten gebied moet getoetst worden of er sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat en of bedrijven niet in de (toekomstige) ontwikkelingen worden geschaad.

Ecologie

- stikstofproblematiek

Externe veiligheid

- energie transitie nieuwe energie dragers die leiden tot risico's (van transport) gevaarlijke stoffen, waterstof, ammoniak, mierenzuur, batterijen;
- woningbouw opgaven nemen toe waardoor dichter op de risicobronnen gebouwd moet gaan worden;
- in de omgevingswet is het groepsrisico vervangen door brand- explosie en gifwolk aandachtsgebieden;
- in de omgevingswet zijn (beperkt) kwetsbare objecten vervangen door (beperkt) kwetsbare objecten en locaties en nieuw zijn de zeer kwetsbare gebouwen en locaties (o.a. ziekenhuizen, kinderdag verblijven en buitenschoolse opvang);
- zeer kwetsbare gebouwen/locaties mogen alleen nieuwe gebouwd in een aandachtsgebied als er een voorschriftengebied is aangewezen door de gemeente.
- Droogte/Veel neerslag: Er zal vaker gebruik worden gemaakt van de ondergrond voor (tijdelijke) opslag van overtollig water. Hierdoor meer rekening houden met het natuurlijk systeem en vergroening. Zuiniger omgaan met ons drinkwater.
- Er zijn steeds minder stille/rustige momenten. Dit is een effect van de steeds verdergaande 24-uurseconomie. Voorbeeld is te vinden in de 24-uurs fitnesscentra (bv. AnyTime Fitness) en de verdere verruiming van openingstijden voor bv. supermarkten (nu soms al tot 22:00 uur). Dat geldt ook voor zondagsopening e.d.;
- Invasieve exoten: Zoals bijvoorbeeld de Japanse Duizendknoop, reuzenberenklauw of de waterpest zullen vaker voor een probleem zorgen bij nieuwbouwplannen of bestaande woon- en leefgebieden. Door meer rekening te houden met deze exoten bij grondverzet kan voorkomen worden dat deze exoten zich sneller gaan verspreiden.

3.7.4 Ontwikkelingen

- Vergrijzing heeft impact op de zelfredzaamheid van groepen mensen. Met name vanuit Externe veiligheid zal hier meer aandacht , dan nu voor moeten zijn.
- Door de grote vraag naar woningen zal naar alle waarschijnlijkheid de vraag naar bouwen op milieubelaste locaties toenemen.
- Aandacht voor luchtvaartgeluid. Met de (eventuele) opening van Lelystad Airport en de voorgestelde vliegroutes zal de Noord-Veluwe aan meer geluid van luchtvaartverkeer worden blootgesteld.
- Weliswaar wordt er bij bedrijven aandacht geschonken aan bedrijven die veel energie verbruiken, maar er zijn nog steeds bedrijven die fors gebruiken en waarbij er ook energie verloren gaat.
- Om interferentieproblemen tussen het stijgende aantal bodemenergiesystemen te voorkomen kan het noodzakelijk blijken dat de gemeente daar beleid voor op gaat stellen (bv. interferentiegebieden aanwijzen);
- Er gebeurt steeds meer in de ondergrond (tunnels, kabels en buisleidingen, bodemenergiesystemen, drinkwaterwinning) en daarbij zal ook met bestaande en toekomstige bodemverontreinigingen rekening moeten worden gehouden.

Wensen en behoeften

Algemeen

- Milieudata moet volgens de Omgevingswet voor een ieder toegankelijk worden;
- Minder afval op straat door bv plaatsen prullenbakken;
- Leefomgevingskwaliteit meten door o.a. geluidsklasse en groenklasse te bepalen;
- Het lonend maken voor inwoners om veiligheids-, gezondheids- en milieu verbeteringen aan te schaffen;

- Richten op samenwerking overheid en samenleving;

Bodem
- Verspreiding invasieve exoten tegengaan door rekening te houden met deze exoten bij grondverzet;
- plan van aanpak om droogte en lood in de bodem tegen te gaan

Geluid
- De Noord-Veluwe zal windmolenparken moeten krijgen vanwege afspraken in de Regionale Energie Strategie: rekeninghouden met geluid en slagschaduw;
- In de visie aandacht besteden aan de aanpak om geluidsoverlast bij woningen te verminderen (door bv airco´s en warmtepompen);
- De gemeente zou parkeervoorzieningen moeten verminderen i.p.v. intensiveren om daarmee het autogebruik te verminderen en daarmee de luchtkwaliteit te verbeteren;
- Een veilige en gezonde leefomgeving door scheiden van woningen en autoverkeer;
- Een betere geluidswal langs de gehele A28 voor de woningen erachter;
- Een decibel norm in de binnenstad hanteren

Luchtkwaliteit
- Automobiliteit in de binnenstad weren;
- Leefomgevingskwaliteit verbeteren door compensatiepakketten (bomen, watervallen etc);
- Een transferiumterrein buiten de stad aanleggen om vervoer in de stad te beperken;
- Aanpak en regels om fijnstof verder te beperken;
- CO2 reductie bewerkstelligen;

Ecologie
- Vanuit de ecologie en biodiversiteit zou uitbreiding van de bestemming natuur gewenst zijn. De grootste kansen zijn te vinden bij het betrekken van natuur en biodiversiteit bij andere ontwikkelingen (bv. natuurinclusief bouwen). Zo kan de natuur meeliften bij andere plannen en is de ruimteclaim van natuur en biodiversiteit vrij beperkt maar met veel impact.

Externe veiligheid
- I.v.m. externe veiligheid moet bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening worden gehouden met afname zelfredzaamheid door o.a. vergrijzing;
- Strategische beleidsdoelen te formuleren ten aanzien van zeer kwetsbare gebouwen en aandachtsgebieden, omgevingsveiligheid in het algemeen, waterstof tankstations, opslag van (lithium batterijen).
-

3.8 Economisch netwerk / bedrijvigheid

3.8.1 Trends

- Toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen: duurzaam&gezond; Fysiek-ruimtelijk; Sociaal-economisch
- Circulaire economie: circulaire gronduitgifte (voor zover er nog ha2 beschikbaar is) en stimuleren circulaire bedrijvigheid en circulaire bouw; terugdringen gebruik beton en kiezen voor duurzamere/biobased materialen, gebouwen zijn demontabel en hergebruik (madaster)van materialen wordt gestimuleerd (DIT GELDT NIET ALLEEN VOOR BEDRIJVENTERREINEN);
- Robotica, slimme maakindustrie. Maakindustrie komt terug uit lage lonen landen want er zijn minder handjes nodig.
- Meer vrije tijd, meer behoefte aan Leisure, verblijven en ontmoeten. Leisure is de nieuwe industrie.

3.8.2 Ontwikkeling

- Meer behoefte aan technische mensen. Hoe trek je die aan en hoe hou je die vast.
- Meer vrije tijd en grotere behoefte aan meer voorzieningen.
- Stad als ontmoetingsplek.
- Nu met Covid meer gebruik van buitenruimte, na Covid zal hier zeker wat van blijven hangen door nieuwe routines bij de mensen.
- Aansluiting op Flevoland met Lelystad airport – Metropool Regio Amsterdam
- Technologie: steeds meer hoogwaardige technologie: infra belangrijk (CAI Harderwijk+++), met slimmere en goedkopere technologie meer recycling op lokale plekken – milieustraat
- De gemeente zet zich in voor de ontwikkeling van vliegveld Lelystad vanwege de positief ingeschatte economische effecten.
- We gaan minder werken en dat doet iets met ons;
- Een verwacht tekort aan bedrijventerreinen van 19,9 Ha in de West Noord- Veluwe (Ermelo, Putten en Harderwijk) in 2030;

3.8.3 Wensen en behoeften

- Efficiënt inrichten van bedrijventerreinen, door faciliteiten te delen en dubbele functionaliteiten toe te passen
- Ondertunnelen A28 en hiermee verbinding Harderwijk met Veluwe
- Platform creëren voor ontmoeten/startups, incubators door voorzieningen zoals een theater.
- Overheid faciliteren, initiëren verder aan de markt laten (vb strandeiland)
- Samenwerken met onderwijs: Techniek Academy, Landstede, Windesheim, Wátsile fabriek? Robotcentrum AWL
- Bouwend Nederland verbinden met Techniek Academy, Veluweportaal, FIBT
- Deeleconomie

3.9 Detailhandel

3.9.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeentelijke gegevens zie volgende, perifere detailhandel - wordt ook winkelcentrum

3.9.2 Trends

Wijzigingen koopgedrag van de consument (vraagzijde):

- Consument heeft geen vast patronen meer. Bijv. aankopen bij de dichtstbijzijnde winkel. Het winkelgebied moet aansluiten bij het bezoekdoel en moment van de consument. Bijv. snel boodschappen doen of beleving en vermaak bij recreatief winkelen. Een winkelgebied wordt van een place to buy een place to be.
- Kritische consument: kwaliteit, prijs, keuzemogelijkheden en beleving spelen een belangrijke rol bij keuzes.
- Demografische ontwikkelingen: vergrijzing, krimp van de bevolking (niet in Harderwijk hier is sprake van groei) en verstedelijking. De samenstelling is van invloed op het bestedingspatroon.
- Mobiliteit: De consument is de door de tijd mobieler geworden en daardoor niet meer aangewezen op de dichtstbijzijnde winkel. Daardoor toename van de concurrentie tussen winkels en winkelgebieden.
- Online: De consument is door de opkomst van internet beter op de hoogte van producten en prijzen (vergelijken) en zijn meer producten snel beschikbaar. De verkoop via internet groeit nog steeds.
- Samenvoegen functies, 'blurring'. Bijvoorbeeld de combinatie horeca&detailhandel. Hierbij mag er geen alcohol geschonken worden, dat is de beperkende factor
- Offline en online aankopen: de trend van bedrijven die 80% inkomsten halen uit de webshop maar ervoor kiezen om ook een showroom te openen in de binnenstad. Andere piek momenten dan traditionele winkel. Vestiging als zelfstandige detailhandel is nu niet mogelijk op industrieterreinen (alleen ondergeschikt), wel in binnenstad. Dit is ook van belang voor de levensvatbaarheid van de binnenstad.
- Sociaal maatschappelijke ondernemingen: werknemers met afstand tot arbeidsmarkt
- Mijn marktkraam, een klein stukje huren voor bepaalde tijd (kort of langer). Storefront
- Afname vraag naar grotere panden. De fysieke voorraad is vaak niet meer in de winkels aanwezig, magazijn vervalt en er wordt vaker bevoorraad.
- Terugkeer nijverheid en speciaalzaken. In Harderwijk zijn relatief veel kleine winkels aanwezig.
- Grotere ketens wijken steeds vaker uit naar andere plaatsen. Voorheen was inwoneraantal van 50.000 of meer nodig voor vestiging, nu gaat dit al meer richting de 80-100.000 inwoners. Ook de afwezigheid van een koopzondag speelt hierin een rol. Bij doorstart van bedrijven is vaak Harderwijk niet meer een keuze. Besteedbaar inkomen Harderwijk is relatief laag.
- Regiofunctie Harderwijk steeds minder, aanbod is tegenwoordig niet veel anders dan omgeving. Tegenwoordig is winkelen meer een dagje uit en zijn mensen bereid om verder te reizen en meer (parkeer)geld te betalen om een totaalaanbod winkels te hebben.
- Middensegment heeft het lastig tegenwoordig. Met name winkels in goedkope en dure segment (bewustere keuzes, duurzaam) doen het goed.
- Ander bestedingspatroon inkomen. Minder geld wordt besteed aan kleding en meer aan technologie, reizen, e.d.

De aanbodzijde:

- Food doet het goed en Non-food in de verdrukking. Groei supermarkten maar afname van de specialist.
- Schaalvergroting: Al jaren is er sprake van schaalvergroting. Het aantal m2 per winkel werd steeds groter.
- Opkomst van city concepts: Opkomst van o.a. kleinere supermarkten City stores, Praxis city en IKEA city store.
- Technologische ontwikkelingen: opkomst van big data/AI, 3D printers en virtual reality kan er verder voor gaan zorgen dat de noodzaak om winkels te bezoeken verder afneemt.
- Internet: De groei van internet aankopen lijkt nog niet te stoppen. Naast de groei van internetwinkels zien we steeds meer de combinatie van internet en fysieke winkels (cross- en multichannel). Maar ook opkomst van webwinkels met fysieke bezoekmogelijkheid.
- Blurring: Mengvormen van detailhandel en horeca. Doel is om de belevingswaarde te vergroten en de consument te verrassen.
- Branchevervaging: Verkoop van branchevreemde artikelen en nevenassortimenten in winkels.

3.9.3 Ontwikkeling

- Deel initiatieven
- Versterking positie repair café's, recycling e.d.
- Nieuwe visie en invulling Vuldersbrink – uitstraling
- Harderwijk meer promoten, Heerlijk Harderwijk. En hierin ook het Waterfront.
- Openstaan voor nieuwe initiatieven, faciliteren van ondernemers
- Verkleuren van de binnenstad naar Wonen (kernwinkelgebied behouden) is goede ontwikkeling. Naar verhouding besteden binnenstad bewoners meer geld in de binnenstad en doen daar ook hun dagelijkse boodschappen.
- Visie voor Dolfinarium. Zal dit nog blijven lopen? Minder de focus op bezoekers, maar wellicht meer op fokprogramma's etc. Alternatief op deze locatie? Verblijfsrecreatie?
-

3.9.4 Wensen en behoeften

- Aandacht voor de aanpak van leegstaande panden. Visie vorming/keuzes maken ten aanzien van deze aanpak. Kiezen voor winkels dan ook voor parkeervoorzieningen (extra garage) of transformatie van winkels.
- Er is een verschil tussen ondernemers en winkeliers. Er zou opleiding/coaching van ondernemers moeten komen en aanvullend hulp bij digitalisering van winkels.
-

3.10 Kantoren

3.10.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeentelijke gegevens of op basis van bestemmingsplannen.

3.10.2 Trends

De afgelopen jaren zijn er vele ontwikkelingen geweest waardoor het goed gaat met de Nederlandse kantorenmarkt:

1: De vraag naar kantoorruimte blijft toenemen

De Nederlandse economie blijft nog groeien. Hierdoor is er voldoende werkgelegenheid waardoor bedrijven over het algemeen meer werknemers in dienst hebben en dus grotere kantoorruimtes nodig hebben. Er zal meer vraag zijn naar het huren van kantoorruimte en de kantorenmarkt blijft er goed voor staan.

2: Er is een tekort aan hoogwaardige kantoorruimte

Op een aantal locaties in Nederland ligt de leegstand van de kantoren onder de frictieleegstand (gewenste leegstand). De vraag naar multitenant en multifunctionele kantoorgebouwen nabij infrastructuurknooppunten blijft naar verwachting hoog.

3: De focus ligt op de beste steden, beste locaties en beste gebouwen.

Kantoren in de grote steden laten betere resultaten zien dan in de kleinere steden. Indien niet beschikbaar wordt er gekeken naar alternatieve locaties in of buiten de grote steden.

5: Flexibele huurcontracten en flexconcepten worden steeds belangrijker in de kantorenmarkt

Met de groei in de Nederlandse economie is het voor veel bedrijven onzeker in welke mate zij gaan groeien. Huurcontracten met een looptijd tussen de 5 en 10 jaar zullen er steeds minder zijn.. Organisaties kiezen voor een periode van 1 jaar of korter vanwege de flexibiliteit in het groeien, kostenbesparing en vanwege de nieuwe IFRS 16 regelgeving waardoor huurcontracten onder de 12 maanden niet meer op de balans hoeven.

6: Kantorenmarkt is vervangingsmarkt

Op nationaal niveau blijft de kantorenmarkt vooral een vervangingsmarkt en geen uitbreidingsmarkt. Kantoren zoeken naar manieren om het gebruikte vloeroppervlak terug te brengen.

De cijfers voor Harderwijk zijn gebaseerd op de Kantorennota 2018. De pandemie heeft uiteraard zijn consequenties voor de behoefte aan kantoorruimte.

3.10.3 Ontwikkeling

Economie
Trends

- Deeleconomie neemt toe: auto's, boormachines, boten, etc.
- toename ZZP-ers en/of kleine bedrijven
- Bedrijven worden groter (groothandel, e-commerce, logistiek en transport)

- kleinere productiemaatschappijen (Sypel en nu ook Lorentz III)
- ZZP-ers hebben behoefte aan ontmoetingsruimte
- Bedrijven richten zich op corebusiness met een flexibele schil
-

Ontwikkeling
- Stimuleren wijkeconomie
-

Uit sleutel gesprekken bedrijvigheid:

- Minder kantoorbehoefte/meer thuiswerken

3.11 Recreatie & Toerisme

3.11.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeentelijke gegevens of op basis van bestemmingsplannen.
- Recron: hotels, parken, campers, b&b
- Lijst / google / telefoongids / VVV/ Horecavergunningen

3.11.2 Trends

- Toerisme in Nederland groeit sterk. Het aantal binnenlandse en buitenlandse bezoekers neemt exponentieel toe. Dat levert flink geld op: met toerisme wordt in Nederland inmiddels bijna net zoveel geld verdiend als in de bouwsector en tweemaal zoveel als in de landbouwsector. De bezoekers zorgen bovendien voor levendigheid en hoog voorzieningenniveau.
- Binnenlandse toeristen 2018 - 24 miljoen; Prognose 2030 - 31 miljoen
- Internationale toeristen 2018 - 18 miljoen; Prognose 2030 - 29 miljoen
- Toerisme is onlosmakelijk verbonden met onze huidige maatschappij, waarin we er zo nu en dan graag op uittrekken, rust zoeken of juist inspanning en vertier. De enorme groei heeft echter ook een keerzijde: te veel toerisme leidt tot schade aan leefomgeving en samenleving in de vorm van overbelasting van de openbare ruimte, wegen, natuur, en milieu en overlast voor de bewoners. Om bezoekersstromen te kunnen beheersen en de kansen die toerisme biedt te verzilveren is actie noodzakelijk. De komende 10 jaar vragen om een andere aanpak dan de afgelopen 10 jaar. In plaats van of naast bestemmingspromotie is het tijd voor bestemmingsmanagement. Er is een nieuwe aanpak nodig om ervoor te zorgen dat alle Nederlanders profiteren van toerisme, zowel bewoners, bezoekers als bedrijven. Een aanpak waarbij toerisme wordt ingezet als middel om bij te dragen aan het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op de welvaart en welzijn van alle Nederlanders.
- Lusten en lasten in balans - vergroten van lusten voor eigen inwoners en beperken van lasten
- Nederland overal aantrekkelijk - spreiding van toerisme
- Toegankelijk en bereikbaar - eenvoudig te bereiken steden en streken; integrale benadering voor lucht, spoor-, weg- en waterverkeer. Inzetten op duurzame mobiliteitsoplossingen
- Verduurzaming moet - leefomgeving met minder vervuiling en verspilling, circulair omgaan met grondstoffen, verduurzamen van de bezoekerseconomie
- Gastvrije sector - verder professionaliseren van de sector, sector aantrekkelijk maken als werkgever
- Pleziervaart op het Wolderwijd en Veluwemeer ondervindt in toenemende hinder van overvloedige groei van ondergedoken waterplanten.
- Veel nieuwe kleine watersport initiatieven in het Waterfront.
- Meer interesse en vraag naar toegankelijke info over historisch erfgoed

3.11.3 Ontwikkeling

- Vanuit de intentie van een circulaire economie zet de gemeente in op het terugdringen van voedselverspilling en plastic in de Horeca.
- Door de nieuwe recreatiehaven Waterfrontboulevard toename van watersporttoeristen
- Balans zoeken tussen natuur en toerisme
- Toename van evenementen en vraag erna. Biedt kansen voor betere samenwerking met horeca en detailhandel.

3.11.4 Wensen

- Dolfinarium nieuwe stijl gericht op educatie, meer ruimte voor dieren, uitbreiding waterpark en blijvende gericht op de doelgroep (gezinnen met) jonge kinderen tot ca. 12 jaar
- Doel langer verblijf (accommodatie). Harderwijk kent buiten de hotels zeer beperkt mogelijkheden om langer te blijven.
- Toerisme: denken in arrangementen voor een langer verblijf. Verblijfsrecreatie. Aanbod aan leisure vergroten.
- Toeristen denken niet aan natuur/Veluwe bij Harderwijk. Dat moet beter. Moet versterkt worden en betere link tussen Veluwe en Harderwijk. Betrokkenheid van eigen inwoners is hierbij belangrijk.
- Samenwerking tussen cultuursector en evenementen sector en horeca (Heerlijk Harderwijk als verbinder);
- OV verbinding van Boekhorstlaan (P-Veluwe of Veluwe transferium) met station.
- Als Hanzestad blijf je aantrekkelijk vanwege de historische decor. Gebruik de karakter van de Hanzestad.
- Betere bekendheid voor de zakelijke toerisme biedt meer kansen (bedrijvigheid, meer inkomsten, bedrijfsuitjes) Er is potentie die we nog niet volledig benutten, centrale ligging Harderwijk, meer promotie zakelijke markt, faciliterende rol gemeente en Heerlijk Harderwijk;
- Aantrekkelijke havens en meer aanmeer-mogelijkheden voor kleine bootjes
- Muurschilderingen in de stad die het verleden met het heden verbinden.
- Beter positioneren kernwaarden: Bos, water, historie, cultuur en culinair
- Horeca helpen bij tegengaan voedselverspilling en gebruik plastic verpakkingen verminderen
- het toerisme niet in de weg moet gaan zitten van het leefplezier van inwoners: Inwoners vinden het prettig om in Harderwijk te wonen vanwege de gezellige sfeer, de voorzieningen, de culturele/ historische binnenstad, de schaalgrootte, de ligging, het groen en het water.
- Verduurzaming toerisme inzetten.

4 Alliantie van mens en maatschappij

De Alliantie van Mens en- Maatschappij: gaat over het sociale domein, zoals gezondheid, werkgelegenheid, inkomen en eenzaamheid. Vrijwel alle veranderingen in de leefomgeving komen voort uit wensen en behoeften vanuit de samenleving. Deze wensen en behoeften zijn meestal onderdeel van een discipline binnen het domein Samenleving worden .

4.1.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeente – Geoweb
- Lijst gemeentelijke objecten

4.1.2 Trends

Trendrapportage 2020 Harderwijk:

- Vergrijzing en huishoudenssamenstelling: De afgelopen 15 jaar groeide het aantal huishoudens met 25%. De toename van éénpersoonshuishoudens is in Harderwijk lager dan de provinciale/landelijke cijfers. Het aantal jeugdigen blijft gelijk. Relatief neemt vooral het aandeel ‘ouderen’ en ‘oudere ouderen’ (75+) toe.
- Ontmoeting en vrije tijd: Bij vrijetijdsbesteding (sport, cultuur) zien we steeds meer aandacht voor de doelgroepen van het sociaal domein. Dit is in lijn met het uiteindelijke beleidsdoel ‘meedoen mogelijk maken’. Blijvende impuls is nodig voor de bekendheid en laagdrempeligheid van activiteiten en voorzieningen bij Harderwijkers met een migratieachtergrond en het verkleinen van afstand tussen culturen.
- Preventief jeugdbeleid gericht op vroegsignalering en risicofactoren: Onder jongeren is de psychosociale problematiek in de periode 2015-2019 toegenomen (van 19% naar 26%). Het CJG zet daarom in op laagdrempeligheid voor zowel ouders als jongeren. Bij het peuterspeelzaalwerk heeft het rijk een inkomensafhankelijke regeling ingevoerd. De door gemeente ingestelde subsidieregeling lijkt effect te hebben: het gebruik van peuterspeelzaal is stabiel gebleven. De laagdrempelige activiteiten van ZorgDat die gericht zijn op taalstimulering en ouderbetrokkenheid lijken de deelname aan voor- en vroegschoolse educatie te stimuleren.
- Effecten van corona: Na de ‘intelligente lockdown’ in het voorjaar, normaliseerde de leefstijl van de meeste volwassenen weer. Het gestegen saamhorigheidsgevoel nam weer af. Culturele instellingen maar ook sportverenigingen hebben de periode ‘vooralsnog’ doorstaan mede dankzij steunmaatregelen maar de toekomst is onzeker.

4.2 Gezondheid

4.2.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- statistiek per buurt of wijk bijv allecijfers.nl, CBS?
- CBS 100 meter vierkantstatistiek of per wijk

4.2.2 Trends

Algemeen

- De levensverwachting en het aantal levensjaren in goede gezondheid nemen toe. We blijven langer thuis wonen als we ouder worden;
- Het aantal eenzamen - vooral alleenwonenden - neemt toe. Vooral onder de leeftijdsgroep 75+ (verwachte toename van 700.000 eenzame alleenwonende ouderen);
- Onder volwassenen daalt het aantal rokers;
- We worden steeds zwaarder - zeker als we niet blijven inzetten op overgewicht en obesitas (via gezonde omgeving en gezonde leefstijl), blijft dit stijgen;
- We voldoen steeds vaker aan de Beweegnorm (https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/producten/beweegrichtlijnen/).
- De buitenruimte/openbare ruimte wordt steeds meer gebruikt voor bewegen en sporten (door corona is dit alleen maar meer geworden);
- Pandemie Corona: door Corona slechtere leefstijl, mensen bewegen minder en eten en drinken ongezonder (GGD Coronapeiling februari 2021). De corona-uitbraak blijft ook van invloed op de leefstijl. Zo zeggen meer respondenten minder te bewegen ten opzichte van de voorgaande peiling (45% in februari ten opzichte van 34% in november). Ook zien we dat een deel van de respondenten minder gezond is gaan eten en slechter slaapt, maar deze toename is minder sterk.
- Daarnaast is een deel van de respondenten juist gezonder gaan leven. Zo is het percentage dat aangeeft minder alcohol te drinken en gezonder is gaan eten, gestegen.
- Update verdiepend onderzoek onder kwetsbare groepen
- Sinds oktober 2020 doet de GGD verdiepend onderzoek naar welzijn en gezondheid van kwetsbare groepen tijdens deze crisis. Aan de hand van de zesde coronapeiling is een aantal kwetsbare groepen weer in kaart gebracht. Verschil in impact van de crisis tussen opleidingsniveaus lijkt wat af te nemen. Jongvolwassenen blijven een onverminderd grote impact van de crisis ervaren op welzijn en leefstijl ten opzichte van 27-plussers. In de bijlage vindt u de factsheet met de resultaten van dit verdiepende onderzoek.
- Pandemie; Gezonde leefstijl en fit zijn verkleint de kansen op ernstige symptomen bij een corona-besmetting. Mensen met diabetes mellitus type 2 hebben een groter risico op corona. Maar DMII kun je door gezonde en actieve leefstijl voorkomen en omkeren.

Noord-Veluwe

- De (ervaren) mentale gezondheid onder jongeren neemt af ook door de Corona-pandemie zie 23de peiling onder de jeugd: (https://www.kvnog.nl/images/redactie/bestanden/_Factsheets/Rapportage%20Coronapeiling%20Jeugd-2.pdf), er wordt een zekere druk ervaren om het 'leuk' te hebben door de schijnwereld gecreëerd in sociale media; De ervaren (fysieke) gezondheid blijft stabiel;
- Jongeren eten meer groente en fruit en drinken meer water, ook drinken ze minder zoete drankjes en gebruiken ze minder genotmiddelen (de inzet op een gezonde leefstijl lijkt vruchten af te werpen);
- Het aantal jongeren wat tenminste 5 dagen per week minstens 60 minuten per dag beweegt, neemt toe;
- Het aantal jongeren met een sportlidmaatschap blijft stabiel;
- Het aantal jongeren wat alcohol drinkt, neemt af;

- De daling van het aantal jongeren dat rookt, zet niet door.

4.2.3 Ontwikkeling

In Harderwijk staat de mens centraal en zetten we in op preventie en meedoen in de samenleving. Als Harderwijk willen we mensen stimuleren in het maken van gezonde keuzes (leefstijl). Tevens willen we ontmoeting stimuleren en eenzaamheid bestrijden. De omgeving is hierbij een belangrijke factor.

Gezondheid en gezondheidsachterstanden zijn op verschillende manieren te koppelen met én aan ruimte. Grofweg worden er in de lokale praktijk 3 strategieën onderscheiden:

1. Gezondheid centraal
2. Eén gezondheidsthema voorop
3. 'Meekoppelen' van gezondheid

Binnen Harderwijk moeten we met elkaar kijken welke strategie het beste bij ons past en waar er kansen liggen om op bestuurlijk niveau koppelingen te maken.

In de eerste strategie is gezondheid een politiek thema en wordt gezondheid als richtinggevend kader meegegeven in het collegeakkoord. Voorbeelden hiervan zijn Utrecht (Bouwen aan een gezond stedelijk leven voor iedereen) en Groningen (Healthy Ageing, Next City en een Man Made Blue Zone).

In de tweede strategie wordt gezondheid met het fysieke domein gekoppeld onder de vlag van een specifiek gezondheidsthema. Thema's zijn bijvoorbeeld bewegen, overgewicht of luchtkwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn Amsterdam (Aanpak overgewicht als aanjager voor beweeglogica) en Zwolle (De Omgevingsvisie als cement).

Bij de derde strategie wordt gezondheid gekoppeld aan een actueel niet-gezondheidsthema. Gedacht kan worden aan een specifieke ruimtelijke ambitie, zoals klimaatadaptatie, groen in de stad of de mobiliteitsopgave. Het gaat hier om 'meekoppelkansen' voor het gezondheidsdomein.

4.2.4 Wensen en behoeften

- Meer mensen ontmoeten/ontmoeting in de leefomgeving faciliteren (bv een Knarrenhof), ook de wijkcentra, wijkverenigingen en buurtteams zijn hiervoor geschikt, maar zijn nog niet genoeg zichtbaar of herkenbaar voor mensen;
- Organiseren van 1 uur sporten van ouderen o.b.v. een professioneel;
- Meer tijd nemen op een consult voor de achtergrond van klachten. Het probleem hierbij is dat niet alle huisartsen preventie als hun taak zien.
- Eenzaamheid tegengaan, vooral bij jongeren en kwetsbare ouderen om gezondheidsklachten te voorkomen
- Goede samenwerking nodig op preventief werken volgens Positieve gezondheid: welzijn op recept verlaagt zorgkosten.

4.3 Sport

4.3.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeente – Geoweb
- Lijst gemeentelijke objecten

4.3.2 Trends

- De trend van individualisering vraagt om een ander gebruik van de openbare ruimte. Er is een vraag naar meer flexibiliteit en een andere manier van sporten en bewegen. Om hieraan tegemoet te komen willen we inzetten op routestructuren voor bijvoorbeeld skeeleren, hardlopen, wandelen of fietsen, indien mogelijk in de buurt.
- Innovaties in de sport kunnen leiden tot andere manieren van sportbeoefening. De opkomst van nieuwe en andere sportvormen en gebruik van sociale media vragen om een flexibele benadering om hier tijdig op in te springen. Door het gebruik van social media kunnen mensen steeds makkelijker afspraken maken om te sporten en prestaties vergelijken met elkaar.
- Recreatie en sport gaan steeds meer door elkaar heen lopen. Mogelijkheden voor ATB routes, routes om te wandelen, fietsen en paardrijden en bijvoorbeeld klompenpaden kunnen deze sportieve vrijetijdsactiviteiten bevorderen. Dit is zowel voor de inwoners van de gemeente Harderwijk als voor toeristen van belang.
- Vrijwilligers leveren een belangrijke bijdrage in de samenleving. Voor sportverenigingen zijn vrijwilligers onmisbaar. De trend is wel dat minder mensen bereid zijn veel tijd te stoppen in de sportvereniging.
- De toenemende vergrijzing vraagt meer aandacht voor een actieve en gezonde leefstijl voor senioren.
- Sport wordt steeds individueler. Landelijk lopen de ledenaantallen van sportverenigingen terug. In Harderwijk is deze trend nog niet merkbaar te zien.
- Sport als onderdeel van de gezonde leefstijl wordt steeds belangrijker.
- Sociale functie van sportverenigingen wordt steeds belangrijker.
- Alleen voetbal is onder de georganiseerde sport onder etnische minderheden (met name bij jongens) populair.

Vanuit het Nationaal Sportakkoord (2019) wordt lokaal aandacht gevraagd voor zes ambities:

- Inclusief sporten en bewegen
- Duurzame sportinfrastructuur
- Vitale aanbieders
- Positieve sportcultuur
- Vaardig in bewegen
- Topsport inspireert

4.3.3 Ontwikkeling

- GA! Harderwijk - sport- en beweegcoaches organiseren aanbod, op school, in de wijk, op het sportpark. Verbinding van sport en bewegen met andere terreinen, zoals welzijn, cultuur, maatschappelijke zorg enz.

- Er worden de komende jaren een aantal beweegroutes uitgezet in de stad. Hier kunnen mensen wandelen, hardlopen, skeeleren. Ook bedoeld voor doelgroep volwassen die op zelf gekozen moment willen sporten.
- de gemeente investeert in een nieuw binnenzwembad en een derde sporthal bij de Sypel
- de gemeente zet in op duurzaamheid, energieneutraal zwembad en sporthal. Maar ook op andere accommodaties. Ook verenigingen zijn hiermee bezig, zie Athlos.
- Ook Harderwijk heeft een lokaal sportakkoord opgesteld samen met de sportorganisaties in Harderwijk. Ook bezig met een regionale samenwerkingsagenda
- Er vinden gesprekken plaats over de inzet van een sportcoach voor het VO. Inzet op doelgroep 12 tot 15 jarigen.
- Er is ook een beweegcoach senioren, in samenwerking met gezondheid. Verbinding tussen zorg en sport/bewegen

4.3.4 Wensen en behoeften

- Meer aanbod voor ouderen;
- Beweegroutes uitzetten;
- Duurzaamheid (bij bijvoorbeeld veldverlichting)
- Regionale samenwerkingsagenda
- Hekken rondom sportvelden weghalen (een idee om een meer open uitstraling te krijgen), argument tegen is dat de beheer(s)baarheid afneemt en het bestaansrecht komt in gevaar (mensen betalen contributie voor exclusiviteit)
- Wens om open clubs te hebben. Hockeyclub net als de Mezen dienen als ontmoetingsplek, mogelijke samenwerking met BSO.
- Er is behoefte aan samenkomst jongeren maar clubs willen dat alleen toelaten onder begeleiding van bv een jongerenwerker
- Een groot sportcomplex met accommodatie voor binnensport. Sportverenigingen zouden samen kunnen werken om daar verschillende sporten voor kinderen tot 12 jaar aan te bieden, waarna deze kinderen kunnen doorstromen bij een club naar keuze. Dan ook goed zicht op talenten.
- Dat het bestuur meer zicht heeft op sociale functie en clubgevoel, naast presteren
-

4.4 Onderwijs

4.4.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Scholen locaties van gemeente vlakken in Geoweb / lijst onderwijsinstellingen
- Kinderopvanglocaties en BSO van gemeente Geoweb

4.4.2 Trends

Trendrapportage 2020 Harderwijk

Talentontwikkeling (onderwijs, arbeidsmarkt)

Passend onderwijs: Er is een stijging van het aantal jeugdigen in het onderwijs met gedragsproblemen. Het probleem van thuiszitters is klein. De druk op het speciaal onderwijs neemt toe (wachtlijsten, capaciteit, en 'zware gevallen'). Op inhoud groeien jeugdhulp en passend onderwijs naar elkaar (zoals gezamenlijke richtlijnen) en beiden proberen in te zetten op het gezamenlijk financieren van voorzieningen (in plaats van afrekening per jeugdige). De uitvoering van de samenwerking rond het kind van onderwijs en jeugdhulp is vooralsnog erg weerbarstig. Hierdoor vallen kinderen tussen wal en schip en moeten te lang wachten op passende ondersteuning.

Ondersteuning bij uitval meer zorggericht en maatwerk: Het voortijdig schoolverlaten is in de regio relatief laag. Harderwijk had wel het hoogste percentage schoolverlaters in de regio. We zien dat dat in het schooljaar 2018/2019 afnam en Harderwijk lager dan gemiddeld uitkwam. Belangrijkste redenen voor het schoolverlaten zijn psychische problematiek en 'switchgedrag'. Vanuit leerplicht wordt meer samengewerkt met de 'jeugdgezondheid'.

Aan de onderkant van de arbeidsmarkt zit nog wel potentie maar dit vereist intensieve begeleiding: De instroom in de bijstand is in 2019 lager dan gemiddeld ('goede poortwachtfunctie') maar ook de uitstroom is lager dan gemiddeld, evenals de 'uitstroom naar werk'. Dit is mogelijk een indicatie dat de doelgroep 'ingewikkelder' wordt. Het Rijk heeft extra middelen beschikbaar gesteld. Bij statushouders worden de eerste effecten van de 'voltijdsroute' de komende jaren zichtbaar.

Effecten van corona: Bij het onderwijs is niemand buiten beeld geraakt. Maar mogelijk zijn wel onderwijsachterstanden ontstaan. Landelijk wordt gewezen op de risico's voor jeugdigen die opgroeien in kwetsbare gezinnen. Op de arbeidsmarkt is het effect van een toename van ontslagen pas later merkbaar omdat eerst een beroep op de WW wordt gedaan en daarna gaan de jongeren pas de Participatiewet in.

Overige trends

- particulier en aanvullend onderwijs (w.o. huiswerkondersteuning) neemt toe en daarmee een zekere huisvestingsbehoefte
- een leven lang leren krijgt meer betekenis
- meer digitaal en modulair onderwijs
- betekenis van bewegen en ontdekken neemt toe (groene (natuurlijke) schoolpleinen)
- inclusief onderwijs (zorg en ondersteuning op de school in de buurt voor alle kinderen)
- toenemend (passend) thuisonderwijs
- De prognoses voor de komende 20 jaar is dat Primair Onderwijs (PO) nauwelijks krimp kent maar dat verschuivingen zich wel kunnen voordoen.
- De verwachting voor de komende 20 jaar is dat het voortgezet onderwijs (VO) een hele lichte groei laat zien en minstens stabiel is

- Segregatie neemt toe (inkomen, opleidingsniveau, culturele achtergrond)
- In de onderwijs- en kinderopvang wereld wordt gewerkt aan een doorgaande leerlijn; Integrale Kind Centra 0-12 jaar, Tienercollege (10-14 jaar), VMBO-MBO (sterk beroeps onderwijs)
- Toenemende schooluitval bij vooral etnische minderheden.

4.4.3 Ontwikkeling

- Er komt een Integraal Huisvestingsplan.
  De uitgangspunten daarvoor zijn vastgelegd in de Onderwijsvisie (raadsbesluit 23 april 2020)
  - School als wijkvoorziening
  - Zo thuisnabij mogelijk passend onderwijs
  - IKC vorming
  - Behoud sterk openbaar en bijzonder onderwijs
  - Versterking positie voortgezet onderwijs (tienercollege) en MBO
  - Gezonde, veilige scholen, cultuur
  - Duurzame scholen
  - Hoogwaardige kwaliteit gebouwen
  - Flexibele verhuur, medegebruik,
  - Profilering en verbreding aanbod primair onderwijs

- Urenuitbreiding Voorschoolse Educatie voor kinderen met een leerachterstand
- AZC (school) verdwijnt in principe na 2026.
- Subsidieregeling Groene schoolpleinen (2020)
- Samenwerking met buurgemeenten
- Mogelijk verlagen leerplichtige leeftijd en/of meer gratis aanbod voor peuters.
- Talenthouse.
-

Ontwikkeling Mbo

Verwachte ontwikkeling Mbo, misschien naar een andere locatie,

4.4.4 Wensen en behoeften

- Oefenplekken: stageplekken en start-up plekken (trainee/juniorfuncties)s;
- Verplaatsbare hangplekken (keet) voor iedere buurt
- Goede HBO en faculteit van Universiteit is van levensbelang voor Harderwijk!
- Voldoende ruimte voor kinderopvang en onderwijsvoorzieningen

4.5 Kunst & Cultuur

4.5.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeente – Geoweb
- Lijst gemeentelijke objecten

4.5.2 Trends

- Culturele uitingen vinden (o.a. podiumkunsten) in toenemende mate plaats in de openbare ruimte. Redenen:
    - De openbare ruimte is een passende locatie waardoor de culturele uiting een meerwaarde krijgt
    - Door gebruik van de openbare ruimte is de culturele uiting laagdrempeliger toegankelijk
    - Door gebruik van de openbare ruimte kunnen veel meer mensen meedoen

  Voorbeelden Bibliotheek gaat meer naar buiten met incidenteel manifestaties als Poetry in the park, leesbeelden route etc.

- Culturele uitingen vinden (o.a. podiumkunsten) in toenemende mate plaats in de openbare ruimte en dan meestal met andere culturele aanbieders op festivals en structurele ruimtebehoefte: Muurgedichten maar ook gratis parkeren bij bieb gebouwen essentieel: zowel bij de Havendam als bij Drielanden. Dit om lezen zo laagdrempelig mogelijk te houden
- Cultuur gebruiken om de binnenstad aantrekkelijk te houden.
- Meer en meer in de openbare ruimte: meer passende locatie; laagdrempeliger; meer deelnemers vanwege beschikbare ruimte
- Eenmalig gebruik openbare ruimte, bv voorstellingen, evenementen
    - Fysieke beschikbare objecten: Stadsmuseum, Cultuurkust (’t Klooster; Oude Stadhuis); Theaterzaal CCNV; Bibliotheek; Estrado; Fysiek beschikbare openbare ruimten: ???

  Link
  Podiumspektakel
- Meer toeristen
- Culturele instellingen steeds meer afhankelijk van vrijwilligers. Heeft voordelen, is ook erg kwetsbaar Veel vrijwilligers zijn gepensioneerd, ouder, kwetsbaarder. Het verloop onder vrijwilligers is hoger dan voorheen. Voordeel kan zijn dat er via vrijwilligers steeds nieuwe input is.
- Links tussen cultuur en sport.
- Momenteel komen er vooral veel oudere generaties op de evenementen af (Apollo).

4.5.3 Ontwikkelingen

- Meer toeristen (zie hieronder onder ‘toekomst’).
- Meer podiumkunsten in openbare ruimte (festivals, locatietheater), co-creatie. Stad als podium (SAP) heeft daarin een platformfunctie. Eisen vanuit publiek aan voorzieningen worden steeds groter.
- Cultuur wordt steeds laagdrempeliger en beter toegankelijk. Voor het beter toegankelijk maken zijn ook veel subsidies beschikbaar.
- Cultuur krijgt een steeds grotere rol in het laten meedoen van mensen aan de samenleving (laaggeletterdheidsbestrijding, rol in aanleren digitale vaardigheden).

- Bibliotheek was vroeger een logistieke instelling, is nu een informatiecentrum.
- Voorzieningen bieden toegevoegde waarde aan (binnen)stad en waarde vastgoed.
- Door leegstand minder publiek voor cultuur, gedeelte wordt opgelost door culturele projecten in leegstaande winkels
- Stadsmuseum geeft achtergrond voor wat er te zien is in de stad en speelt in op de Harderwijkse identiteit met 12 hoogtepunten uit de geschiedenis i.c.m. 12 bronzen beelden, stadswandelingen (Gilden en Rondeel) met de Grote kerk als hoogtepunt.
- Samenwerking Stadsmuseum en Grote kerk levert veel op

4.5.4 Wensen en behoeften

- Goede verbinding tussen station en binnenstad, m.n. voor doelgroepen voor wie dit te ver lopen is en die geen fiets gaan huren: openbaar vervoer tussen station en binnenstad beter vormgeven.
- Stel ruimte voor Stadscamping: dan zo min mogelijk regels. Plek waar (bijna) alles kan.
- Straattheater en voorstellingen laagdrempelig maken en tevens de druk op de binnenstad verlagen. Plekken zoals Crescentpark (centraal facilitair punt), Boulevard en Bouw&Infrapark geschikt maken voor evenementen en culturele doeleinden. California, Rietmeen en water richting Zeewolde zijn ook plekken die mogelijkheden bieden.
- Kleinschalige en laagdrempelige plekken zijn momenteel lastig te vinden, vaak zijn locaties te groot en te duur.
- Kan er in iedere wijk een buitenlocatie en of muziekkoepeltje worden gefaciliteerd voor evenementen, theaters, etc.? Misschien is een mobiele muziekkoepel een oplossing.
- Gebouw Stedelijke Harmonie inzetten als regionaal muziek en cultuurcentrum.
- Organisaties willen graag inclusiever worden.
- Benutten leegstaand vastgoed als expositieruimte, meer samenwerking cultuur en (hybride)winkels (o.a. tattooshop), ook benutten ruimtes die ´s avonds leeg staan zoals scholen.
- Samenwerking musea met archief
- Bibliotheek/ taalcafés op meer plekken voor laagdrempeligheid (bv Landstede)
- Professionele ondersteuning nodig (bv Lalaland en Blije bietjes zijn te groot voor alleen vrijwilligers)
- Ideeën om mensen met migratieachtergrond te betrekken bij kunst & cultuur
- Binnenpodium blijft sterke wens ook voor amateurgezelschappen
- Geen lange duur aanvraag vergunningen meer, want niet handig voor ad-hoc culturele initiatieven
-

4.6 Werk en inkomen

4.6.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Themakaart met gemiddeld inkomen per wijk/opleidingsniveau

4.6.2 Trends

Trendrapportage 2020 Harderwijk:

Inkomen

- Onderkant van de arbeidsmarkt: Het aandeel huishoudens met minstens een jaar een inkomen tot 120% van het sociaal minimum blijft gelijk. Met name bij een langdurig laag inkomen lijkt het moeilijker om hun positie te verbeteren. De groep 'werkenden met een laag inkomen' is bij de gemeente niet zichtbaar in beeld. Een deel zal wel een beroep doen op de minimaregelingen. Bij de schuldhulpverleningen heeft relatief een toenemend deel van de cliënten inkomen uit werk.
- Minimaregelingen: Het beroep op de minimaregelingen is na een daling in 2018 in 2019 weer toegenomen. Naar schatting groeien rond de 800 kinderen in Harderwijk op in een huishouden met een inkomen tot 120% van het minimum. In 2019 hebben meer dan 200 jeugdigen deelgenomen aan activiteiten met behulp van het Jeugd sport- en cultuurfonds en het Zwemfonds. Eind 2019 is Stichting Leergeld actief geworden.
- Preventie en complexiteit van financiële problemen: Het aantal schuldhulptrajecten is licht toegenomen van 138 in 2018 naar 142 in 2019. Inwoners die schuldhulpverlening krijgen zijn vaker alleenstaand, en hebben vaker een huurwoning in plaats van een koopwoning.
- Effecten van corona: Vooral flexwerkers uit de getroffen sectoren zijn werkloos geworden. Landelijk signaleert men dat het vaak gaat om studenten, jongeren, migranten, alleenstaanden en om inwoners met een relatief laag inkomen, met weinig vermogen. Van de volwassen in de regio Noord Oost Gelderland geeft 13% aan dat het inkomen is verslechterd. De gemeente verwacht hier eind 2020 en vanaf 2021 de gevolgen van te merken door een hoger beroep op schuldhulpverlening, minimaregelingen en de Participatiewet.

4.7 Welzijn & Zorg

4.7.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Gemeente – Geoweb
- Lijst gemeentelijke objecten

4.7.2 Trends

Trendrapportage 2020 Harderwijk

Ondersteuning (Jeugdwet, Wmo)

- Trends in gebruik: De uitgaven voor het sociaal domein zijn in Harderwijk sinds 2017 gemiddeld 6% per jaar gestegen. Als we kijken naar de huishoudens die een beroep doen op een sociale voorziening, blijft het aandeel met alleen een Jeugdwetvoorziening vrijwel gelijk, het aandeel met een Participatiewetvoorziening daalt en aandeel Wmo neemt toe.
- Mantelzorg: Het merendeel van de mantelzorgers lijkt nog niet in beeld bij het Steunpunt Mantelzorg. Het aantal stijgt wel. Het beroep op de mantelzorgwaardering en respijtzorg neemt ook nog steeds toe. Het signaal wordt wederom afgegeven dat het voorveld steeds zwaardere gevallen ziet.
- Preventief jeugdbeleid en jeugdhulp: Ook het CJG signaleert steeds vaker een zwaardere problematiek. Deze toename wordt mogelijk verklaard vanuit een toenemend aantal scheidingen. Het CJG zet onder andere ervaringsdeskundigen in bij haar activiteiten. Regionale werkgroepen hebben de effectiviteit van interventies onderzocht. Bepaalde vormen van zorg worden niet langer vergoed. Ook is een aantal verwijzingen dyslexiezorg na een extra beoordeling afgewezen. –
- Wmo: In het voorveld van de Wmo ziet het algemeen maatschappelijk werk een toename. Het welzijnswerk ziet een verschuiving binnen haar activiteiten/diensten (bijvoorbeeld minder maaltijdvoorzieningen maar toenemend beroep op Ouderenzorg). Het aantal Wmo-cliënten is gestegen met 6%. Cliënten beoordelen de aanvraagprocedure positiever en de tevredenheid over hun aanbieder is al enkele jaren stabiel. De bekendheid van onafhankelijke cliëntondersteuning is gedaald van 38% in 2018 naar 29% in 2019.
- Het aantal aanmeldingen voor Beschermd Wonen steeg weer, in tegenstelling tot 2019. De daling van het aantal cliënten bij de toegang tot de maatschappelijke opvang zette in 2019 wel door.
- Effecten van corona: Over de periode van de intelligente lockdown zagen de maatschappelijke partners geen grote acute sociale nood. Mogelijke verklaring is dat inwoners meer hulp zochten in hun eigen netwerk. Vanuit Jeugdhulp zijn er geen gezinnen buiten beeld geraakt. Bij de Wmo stagneert het aantal cliënten. In de maatschappelijke zorg wordt de uitgebleven ‘toename’ verklaard vanuit een mogelijk grotere veerkracht bij de inwoners dan gedacht en vanuit de toegenomen samenwerking tussen het ‘voorveld’ en de maatschappelijke zorgketen.

Algemene (landelijke) ontwikkelingen

- in 2016 heeft Nederland het zgn. VN-verdrag Handicap geratificeerd. Grondbeginselen in het verdrag zijn toegankelijkheid, autonomie en volledige participatie. Het is belangrijk dat de overheid bij het maken van beleid en wetgeving rekening houdt met deze grondbeginselen. In het verdrag is aangegeven wat de overheid moet doen om ervoor te zorgen dat de positie van mensen met een beperking verbetert.

- Inmiddels zijn de eerste ervaringen opgedaan met het koppelen van 1 vaste klantmanager aan een buurt ('Inclusief in de Stromenwaard'). Dit is een buurt waar relatief veel bewoners een beroep doen op de Wmo-maatwerkvoorzieningen. Eén vaste klantmanager zorgt voor korte lijnen met andere betrokken professionals in de buurt.

Overige trends en ontwikkelingen Sociaal Domein (Wmo, Jeugd, Participatiewet).

Vergrijzing en Langer thuis:

- We staan aan de vooravond van de vergrijzingspiek die wordt veroorzaakt door de babyboomgeneratie Een steeds groter deel van de categorie 65+ wordt dus 80 jaar of ouder. Er is sprake van een dubbele vergrijzing. Met het stijgen van de leeftijd neemt ook het aandeel mensen met beperkingen in gezondheid en mobiliteit toe. En er is sprake van een toename van het aantal mensen met (meerdere) chronische ziekten, waaronder dementie en van het aantal eenpersoonshuishoudens die leven in bestaansonzekerheid. Tegelijkertijd zien we een afname van de beschikbaarheid van mantelzorgers.
- In 2025 is 20% ouder dan 65, in 2035: 24% en in 2045 26%. Dus verwachting is dat beroep op zorg en ondersteuning toeneemt.
- Toename van aantal huishoudens komt vrijwel volledig voor rekening van een toename van het aantal eenpersoonshuishoudens. Kunnen minder beroep doen op mantelzorg. Wellicht ook minder makkelijk zelfstandig thuiswonen als zich gezondheidsproblemen voordoen.
- Grenzen van de mantelzorg komen in zicht. Ouderen wonen vaker alleen, en de LVG/GGZ doelgroep woont in de wijk maar vindt daar niet altijd aansluiting. Meer behoefte aan alternatieve woonvormen. Mogelijk is deel van de oplossing is te vinden in slimme wooncombinaties Bijvoorbeeld een concept als de Knarrenhof, waar ouderen elkaar helpen. In die richting moet worden gezocht, met zorg en omzien in ontmoetingsruimten. Transformatieproces: meer ondersteuning door de samenleving zelf. Van individueel en markt naar meer collectief/afstemming/keten/gebiedsgerichte inzet?
- Toename ouderen met dementie (over 2015 – 2040 toename met 114%), dus meer behoefte aan opvang (verpleeg/verzorgingshuis dan wel tussenvorm) (L) (Actiz).
- Extramuralisering (scheiding wonen en zorg) zorgt voor toenemende druk op geschikte woningen. Evenals de beweging om meer mensen uit BW uit te laten stromen naar 'beschermd thuis'.
- Tijdelijke zorg: meer eerstelijnsverblijf (ELV) en Geriatrische Revalidatiezorg (GRZ). Komt oa voort uit toename tijdelijke zorg om te herstellen van een operatie.
- Woonproblematiek is een sta in de weg voor het oplossen van problemen van mensen. Dit leidt tot duurdere zorg. Ook dragen betaalbare woningen bij aan preventie van schuldenproblematiek (het aantal betaalbare woningen is in 2019 gehalveerd).
- De samenleving verschuift: langzaam aan schuiven we weer meer naar elkaar toe (tegen de individualisering in). Moet je ook iets mee in de Omgevingsvisie. Zie bv project Inclusieve wijk(Iedereen kan meedoen).

Jeugd:

- Specifiek de groep van 18-23 jaar neemt van 2016 t/m 2025 met 25% toe.
- Inzet op passende woonvormen 16-25 jarigen / Behoefte aan traininghuizen jongvolwassenen 16-27 jaar (regionale opgave)
- Samenwerkingsvorm wijkcentrum en school zoals bij de Bogen verdient aanpassing vanwege tegenstrijdige regelgeving waardoor De Borgen geen brede wijkfunctie meer hebben.

Beroep op sociaal domein per de wijk:

- Huidige zorgbehoefte het grootst in Zeebuurt (Zeebuurt Oost), Stadsdennen (Oost, Zuidwest, Midden), Drielanden (centrum), Binnenstad (noord), Stadsweiden (Weiburg

Hanze/Scheeps/Steden/Stromen- /Weidewaard, Drift) en Tweelingstad (Tinnegieter, Wittenhagen-Zuid, Kranenburg). (gebaseerd op dichtheid: aantal huishoudens met verstrekking per 100 huishoudens)
- Grootste zorgbehoefte in Stadsweiden, Tweelingstad, Stadsdennen (absolute aantallen)
- Beroep op welzijn per wijk 2018: Stadsdennen, Wittenhagen/Tinnegieter en Stadsweiden/Slingerbos
- Kiekmure en de Roef zijn aan het fuseren
- Rietmeen sluit meer aan bij Stadsweiden dan bij Drielanden
-

Toekomst
- Verandering van zorg door technologische ontwikkeling;

4.7.3 Wensen en behoeften

Hier zijn inde sleutelgesprekken meerdere thema's genoemd die ook in andere hoofdstukken zijn onder te brengen:
- mensen aan het werk helpen: plekken voor opdoen van werkervaring.
- Zorgboerderij;
- insteken op netwerkopbouw met Ouders van specifieke doelgroepen;
- groepsruimten en ontmoetingsruimten;
- toegankelijkheid voor kinderen met een beperking.
- Visie om autoverkeer te verminderen en fietsverkeer te stimuleren
- Lood in de bodem oplossen want slecht voor de gezondheid van kinderen
- Veiligheid en gezondheid bij inwoners belonen en laat zien dat wanneer daar preventief op geacteerd wordt dit geld bespaard,
- Stiller maken van de binnenstad 5 decibelnorm
- Terugdringen van fijnstof
- Ga uit van leefomgeving kwaliteiten ipv sectorale norm. Zorg voor compensatie wanneer er meer geluid is dan ook meer groen.
- VNOG, GGD en ODNV kunnen beter samenwerken
- Samenleving meer vertrouwen geven: high trust, low tolerance
- Zeebuurt heeft behoefte aan een toegankelijker wijkcentrum
- Verandering in de toewijzing woningen en wijnkwaliteit, omdat de sociaal ingewikkelde problematiek onevenredig verdeeld is.
- Aandacht voor verduurzaming wijken en uitbreiding groene karakter in de stad.
- Dat verenigingen betaalbare activiteiten kunnen aanbieden, nu kan alleen ZorgDat dit.
- Voorzieningen gelijkmatig verdelen over de stad: Zeebuurt heeft behoefte aan speel- en sporttoestellen
- Visie op multifunctioneel gebruik scholen voor naschoolse opvang
- Beter in beeld krijgen van buurthuis de Tweeling

4.8 Veiligheid

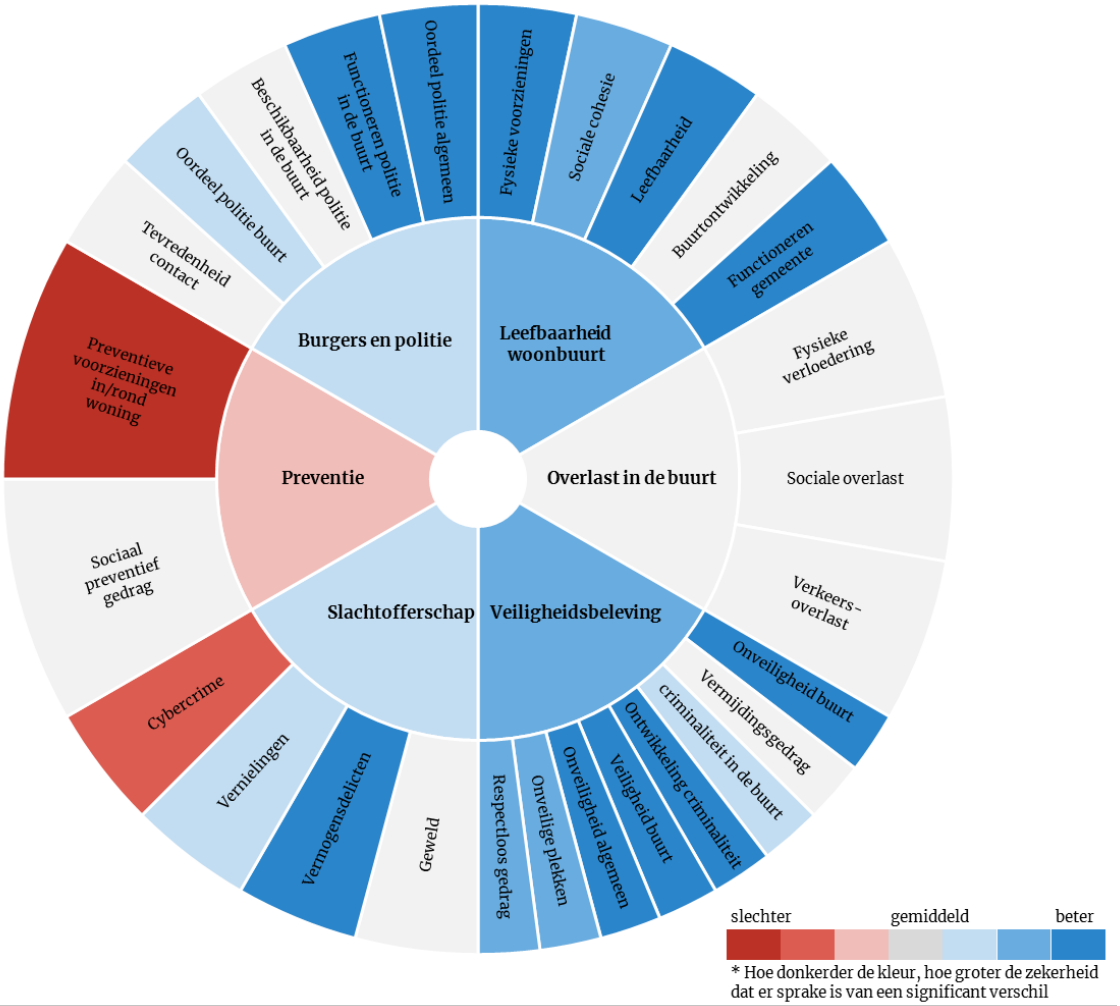
4.8.1 Feitenrelaas kaartbeelden (middels stadsatlas)

- Veiligheidsmonitor

4.8.2 Trends

Algemeen

Ontwikkeling leefbaarheid en veiligheid Harderwijk tussen 2014 en 2019:
In de onderstaande grafiek worden significante verbeteringen en verslechteringen in Harderwijk weergegeven. Op veel onderdelen is de leefbaarheid en veiligheid in Harderwijk toegenomen ten opzichte van 2014. De leefbaarheid van de woonbuurt is verbeterd en meer inwoners zijn tevreden over het functioneren van de gemeente op leefbaarheid en veiligheid. Gevoelens van onveiligheid komen minder vaak voor, evenals slachtofferschap, met name van vermogensdelicten en vernielingen. De uitzondering daarop is cybercrime. Ook zijn inwoners vaker positief over het functioneren van de politie in hun buurt.

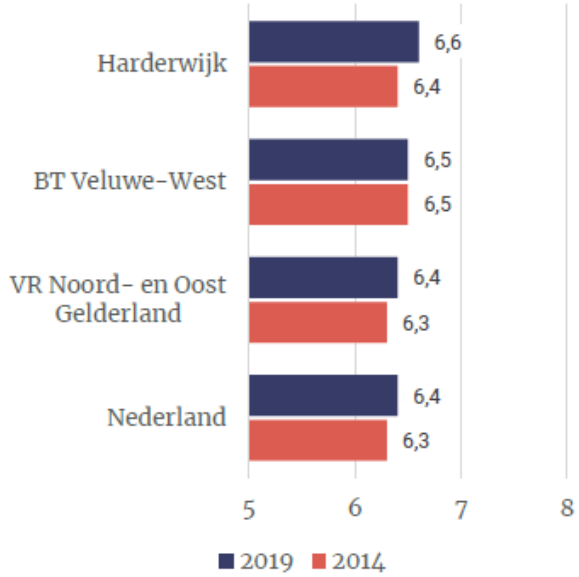
Leefbaarheid woonbuurt

Fysieke voorzieningen

- 75% van de inwoners van Harderwijk vindt dat wegen, paden en pleintjes goed onderhouden zijn;
-

Figuur 2.1- Stellingen fysieke kwaliteit (percentage (helemaal) eens)

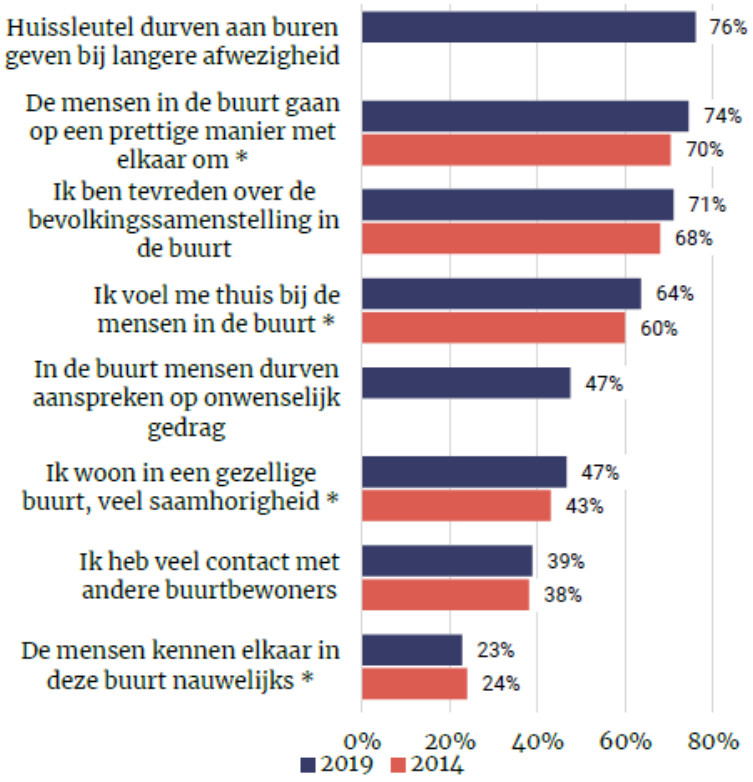

Figuur 2.2- Fysieke kwaliteit (schaalscore 0-10)

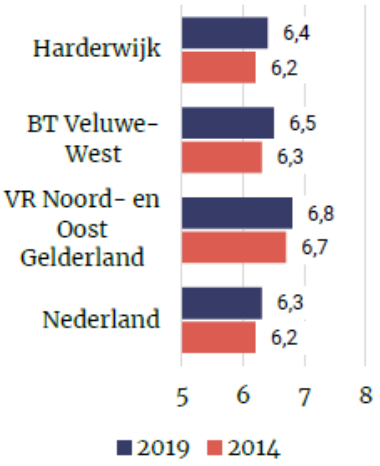
Sociale cohesie

Bij sociale cohesie gaat het om de mate waarin burgers vinden dat zij zelf en anderen betrokken zijn bij hun woonbuurt.

- 74,4% van de inwoners vindt dat mensen in hun buurt op een prettige manier met elkaar omgaan.

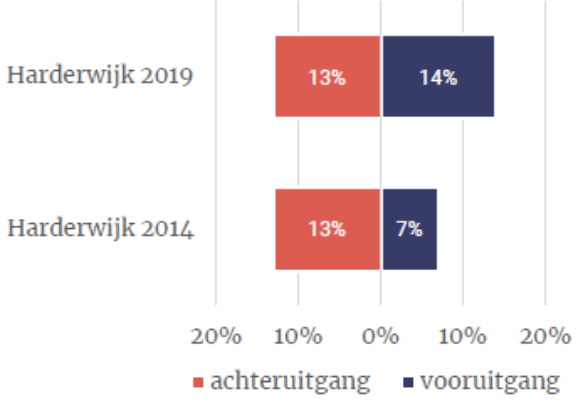
Figuur 2.4 - Stellingen over sociale cohesie (percentage (helemaal) eens)[4]
** in schaalscore sociale cohesie*

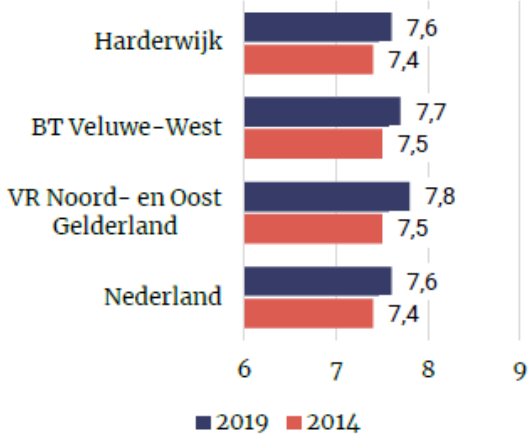
Figuur 2.5- Sociale cohesie (schaalscore 0-10)

<u>Oordeel over de woonbuurt</u>

- 7,6 is is het rapportcijfer dat inwoners van Harderwijk geven voor de leefbaarheid in de woonbuurt, een significante toename ten opzichte van 2014 (7,4).

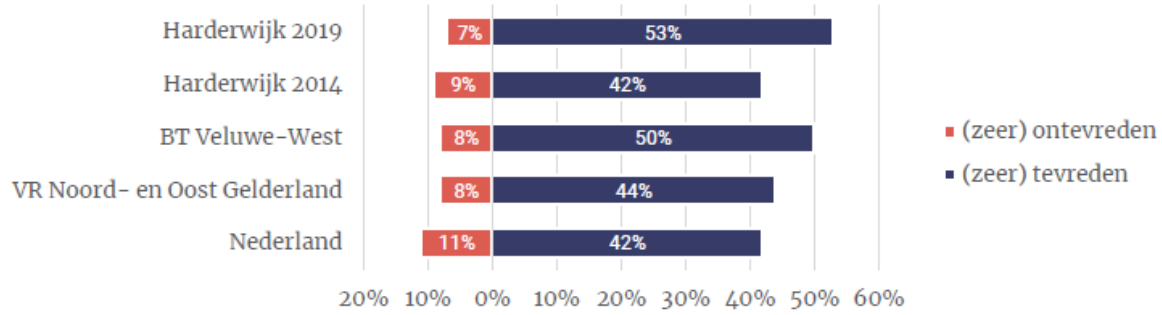

Figuur 2.7 – Ontwikkeling woonbuurt (percentage)

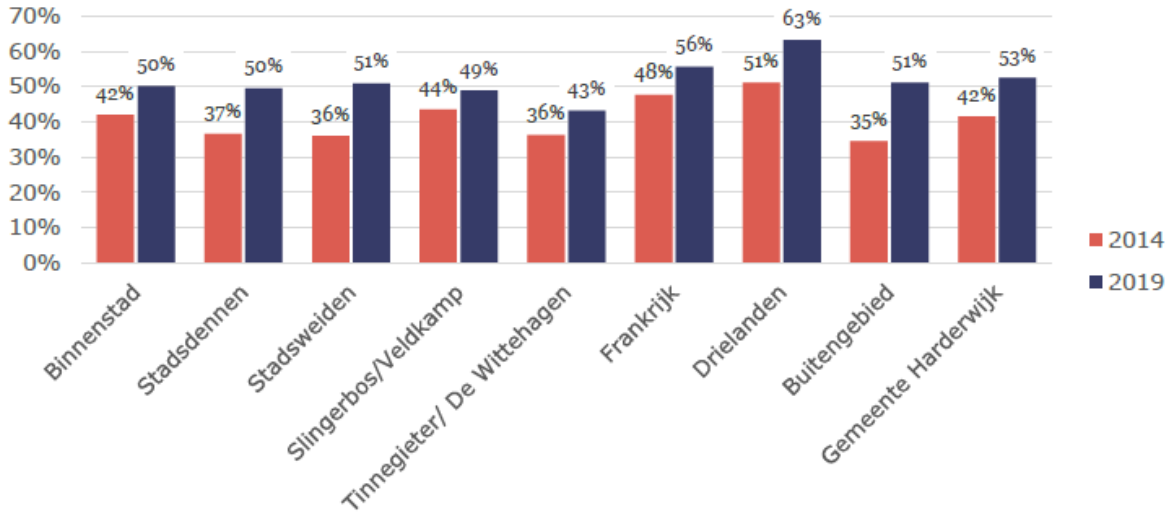

Figuur 2.8 – Oordeel leefbaarheid woonbuurt (rapportcijfer)

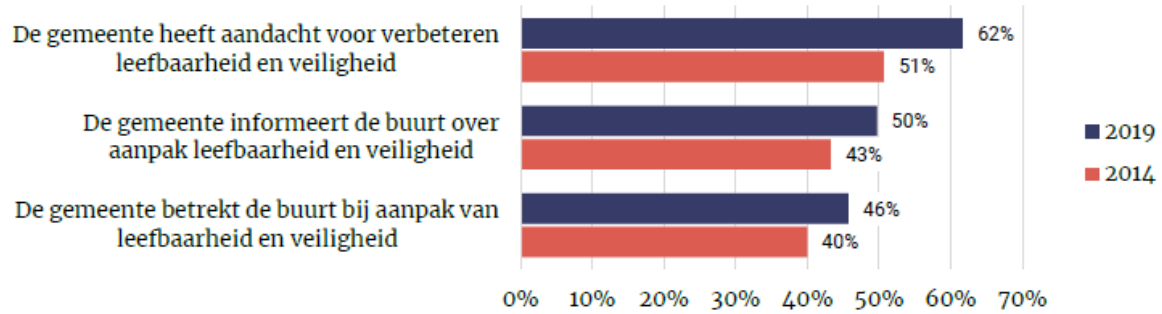
Functioneren gemeente

Figuur 2.10 – Oordeel totale functioneren gemeente op aanpak leefbaarheid en veiligheid

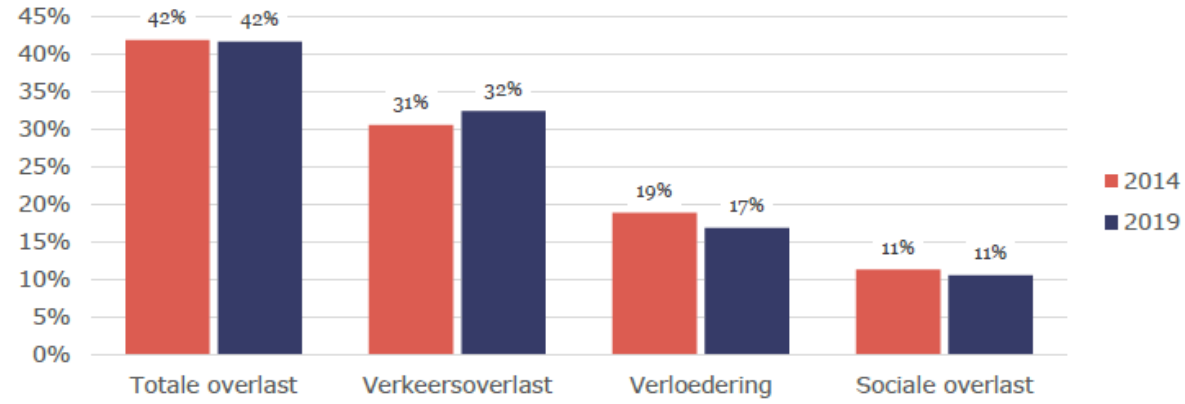
Figuur 2.11 – Oordeel totale functioneren gemeente op aanpak leefbaarheid en veiligheid per wijk - percentage (zeer) tevreden

Figuur 2.12 -Oordeel functioneren gemeente (percentage (helemaal) eens)

Overlast in de buurt

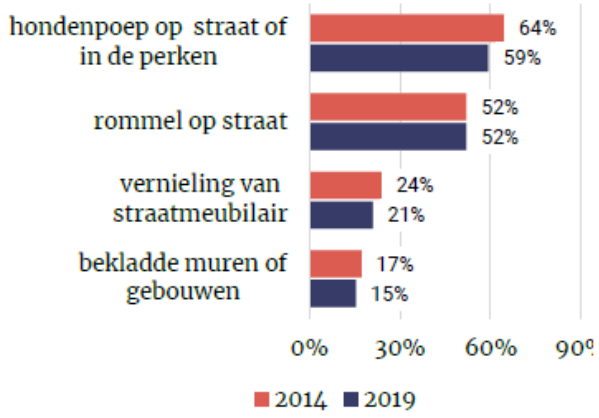
Totale overlast

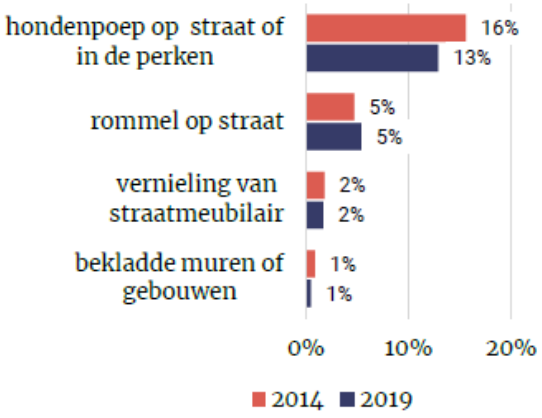
Figuur 3.1 - Totale overlast per cluster (percentage ervaart zelf veel overlast)

Fysieke verloedering

- 17% van de inwoners ervaart zelf veel overlast van een vorm van fysieke verloedering.

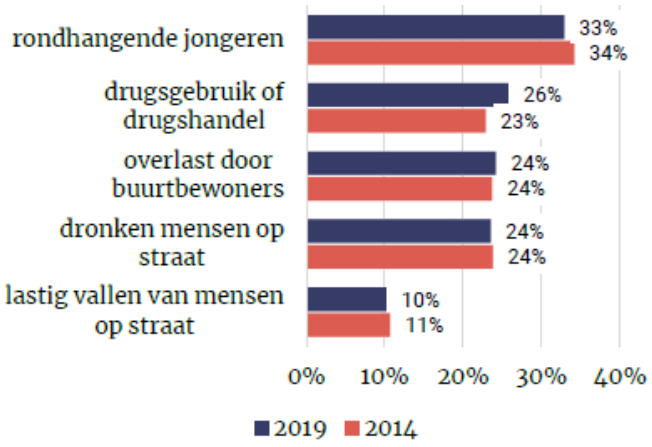
Figuur 3.2 - Fysieke verloedering (percentage komt wel eens voor in de buurt)

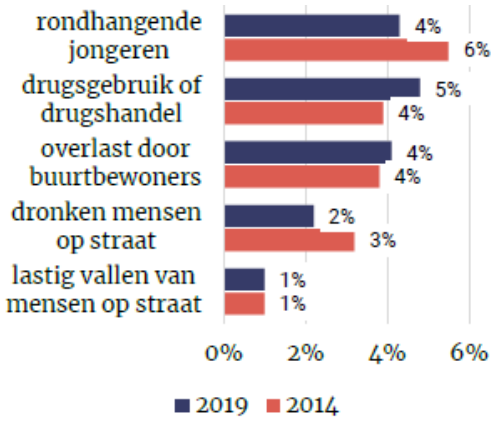
Figuur 3.3- Fysieke verloedering (percentage ervaart zelf veel overlast)

Sociale overlast

- 4% van de inwoners van Harderwijk geeft aan zelf veel overlast te ervaren van rondhangende jongeren op straat. Dit percentage is lager dan in 2014 (6%).

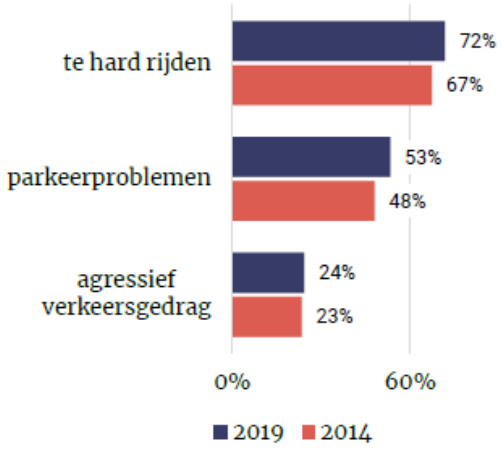
Figuur 3.6 - Sociale overlast (percentage komt wel eens voor in de buurt)

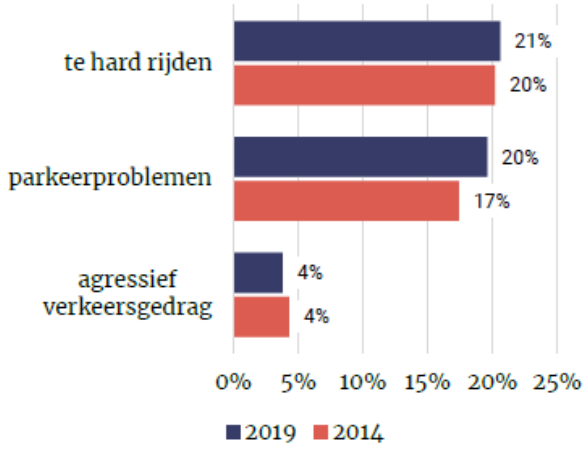
Figuur 3.7- Sociale overlast (percentage ervaart zelf veel overlast)

<u>Verkeersoverlast</u>

- 72% Van de inwoners zegt dat te hard rijden wel eens voorkomt in de buurt en 21 procent zegt hiervan zelf veel overlast te ondervinden.
-

Figuur 3.10 – Verkeersoverlast (percentage komt wel eens voor in de buurt)

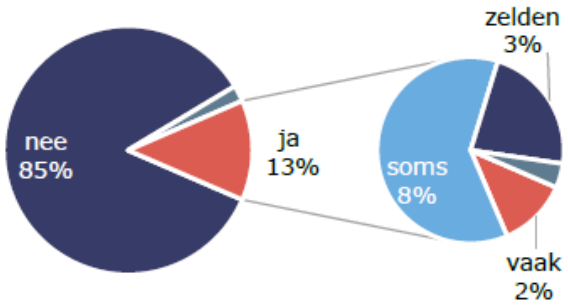

Figuur 3.11 – Verkeersoverlast (percentage ervaart zelf veel overlast)

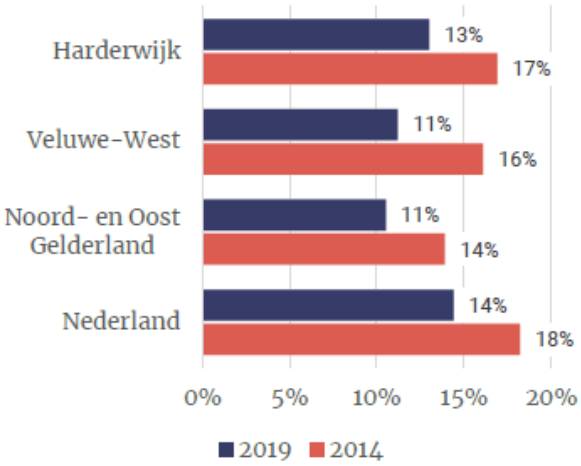
Veiligheidsbeleving

<u>Veiligheidsbeleving in de buurt</u>

- 13% Van de inwoners voelt zich wel eens onveilig. Slechts twee procent voelt zich vaak onveilig.
- 7,5 Inwoners van Harderwijk beoordelen de veiligheid van hun woonomgeving met een 7,5.

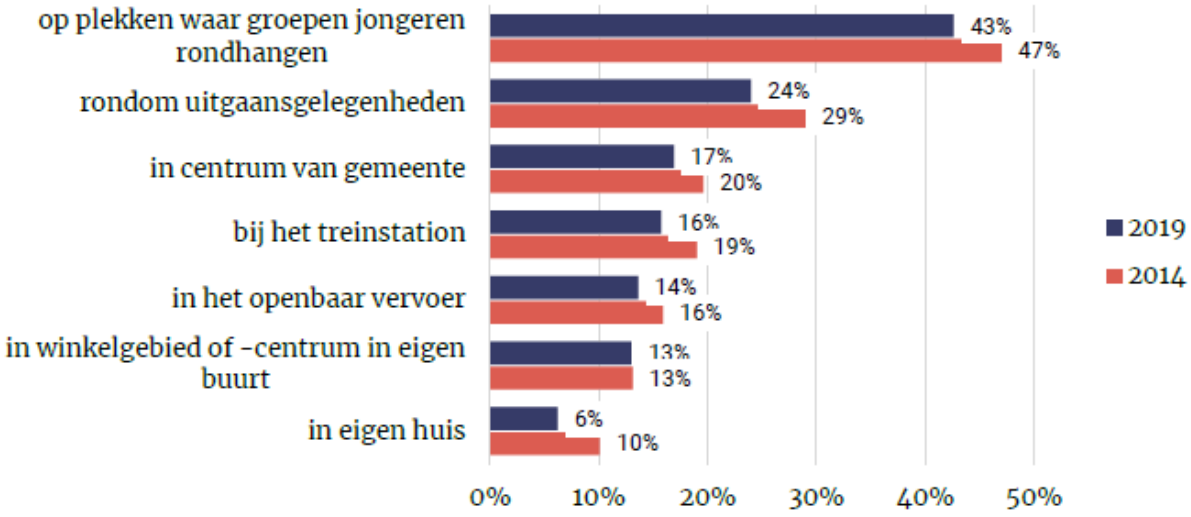
Figuur 4.1 - Onveiligheidsgevoel in de buurt

Figuur 4.2 - Onveiligheidsgevoel in de buurt (percentage 'wel eens' onveilig)

Toelichting onveiligheidsgevoel in de buurt:
Deelnemers aan de online vragenlijst hadden de mogelijkheid om nader toe te lichten wat de reden was van hun onveiligheidsgevoelens in de buurt, indien aanwezig. In onderstaande figuur is op basis van deze antwoorden een woordenwolk gemaakt, hoe vaker gebruikt hoe prominenter het woord.

Figuur 4.8 - Onveilige plekken (percentage vaak/soms onveilig)

Slachtofferschap geweldsdelicten

- 4,9% Van de inwoners werd slachtoffer van een vandalismedelict. Dit is significant lager dan in 2014 (6,2%);
- 1,1% Van de inwoners is slachtoffer geweest van woninginbraak. Dit is significant lager dan in 2014, toen dit nog 2,6 procent was;
- 28% Van de inwoners die slachtoffer zijn geweest van traditionele criminaliteit deed hiervan melding of aangifte. Dit percentage is lager dan in 2014 (36%);
- 4,9% Van de inwoners werd slachtoffer van pesten via internet. In 2014 was dit nog 2,6 procent.
- 14% Van de inwoners heeft luiken of rolluiken voor de ramen of deuren. Dit percentage is lager dan gemiddeld in Nederland (21%).

Uitleg onderstaande tabel:
Deze tabel laat zien hoe vaak bewoners uit de verschillende wijken aangeven dat zij de afgelopen twaalf maanden slachtoffer zijn geweest van een bepaald delict ten opzichte van de voorgaande editie (2014). Dit is per wijk en per stelling met verschillende kleuren aangegeven:

- Rood: meer dan in 2014
- Grijs: even veel als in 2014
- Blauw: minder dan in 2014

Daarnaast wordt met plus (+) - of minteken (-) weergegeven of de uitkomst in 2019 ook significant verschilt van het gemeentelijk gemiddelde.

Tabel 5.1 – Slachtofferschap geweldsdelicten in de afgelopen twaalf maanden

	bedreiging	mishandeling	Geweld met seksuele bedoelingen
Binnenstad	0,6%	0,7%	0,0%
Stadsdennen	0,2%	0,4%	0,2%
Stadsweiden	3,0% (-)	0,8%	0,0%
Slingerbos / Veldkamp	0,7%	0,7%	0,0%
Tinnegieter / De Wittenhagen	1,3%	0,8%	0,0%
Frankrijk	0,2%	0,0%	0,0%
Drielanden	1,7%	1,4%	0,0%
Buitengebied	0,8%	0,0%	0,0%
Gemeente Harderwijk	1,2%	0,7%	0,0%

4.8.3 Wensen en behoeften

- Top 3 van overlast waarvan bewoners graag een aanpak zouden zien: 1. Te hard rijden, 2. Parkeeroverlast, 3. Hondenpoep.
- Meer aandacht voor preventie drugs en gebruikers
- Plek waar jongeren tot 18 jaar heen kunnen om overlast tegen te gaan
- Vergunning op zonnepanelen nodig, aangezien zonnepanelen van slechte kwaliteit brandgevaarlijk zijn
- Meer nachtverlichting
- Zorgen dat alle wijken toegankelijk zijn voor hulpdiensten
- Risico inperking tankstations waar waterstof getankt kan worden
- Verspreiden van begeleid wonen
- Preventie polarisatie en radicalisering
- Bij grote evenementen rekening houden met veiligheid